

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
 ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
 UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

14^E JAARGANG

WOENSDAG 30 JANUARI 1929

No. 683

INHOUD.

	Blz.
DE SUIKERHANDEL IN 1928 door <i>A. W. Volz</i>	100
De Herziening der Locale Telefoontarieven door <i>Mr. P. G. Knibbe</i>	102
Finsche Scheepvaart-subsidies door <i>C. Vermey</i>	105
Recht en billijkheid bij schaderegeling in de Ongevallenverzekering door <i>Dr. C. M. Mol</i> met Naschrift door <i>Mr. B. Kist</i>	107
Ongevallenverzekeringopolissen door <i>Jhr. Mr. H. Smis- saert</i> met Naschrift door <i>Mr. B. Kist</i>	109
De Indische middelen over October 1928	110
AAANTEKENINGEN:	
De beteekenis van den rentestand voor het bedrijfs- leven	111
Administratie- en trustkantoren in Nederland	112
Indexcijfers van groot- en kleinhandelsprijzen in Nederl.-Indië	112
BOEKAANKONDIGINGEN:	
Strukturwandlungen der Deutschen Volkswirtschaft, Uitg. Verein. f. staatsw. Fortbildung	113
MAANDCIJFERS:	
Giro-omzet bij De Nederlandsche Bank	113
Posterijen, Telegrafie en Telefonie	114
Postchèque en Girodienst	114
Productie der Steenkolen-, Bruinkolen- en Zoutmijnen	114
Overzicht van de Indische middelen	114
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	115-122
Geldkoersen. Bankstaten. Goederenhandel.	
Wisselkoersen. Effectenbeurzen. Verkeerswezen.	

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.Algemeen Secretaris: *Mr. Q. J. Terpstra.***ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.****COMMISSIE VAN ADVIES:**

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. E. Moresco; Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: *Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.*Assistent-Redacteur: *H. M. H. A. van der Valk*Secretariaat: *Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam*
Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonne's, leden en donateurs kosteloos, voor zover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruigeplaatweg.*

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en girorekening No. 6729.*

29 JANUARI 1929.

De vaste houding van den dollarkoers bleef niet zonder invloed op de stemming voor particulier disconto. Ook de naderende maandswisseling maakte, dat geldgevers meer terughoudend werden. De notering liep dan ook langzaam op; geopend op ca. 4 pCt., werd aan het einde der week voor $4\frac{3}{16}$ en $4\frac{1}{4}$ pCt. verhandeld. Overigens kwam er niet veel verandering in de

geldmarkt. Callgeld bleef voor $2\frac{1}{4}$ à 3 pCt. verkrijgbaar; de prolongatierente noteerde $4\frac{1}{8}$ à $4\frac{3}{8}$ pCt.

* * *

Op den weekstaat van De Nederlandsche Bank geeft de post binnenlandsche wissels een vermindering van f 7,1 miljoen te zien. De beleeningen blijven met f 1,5 miljoen te zijn afgenomen.

De goudvoorraad der Bank blijft op dezelfde hoogte. De zilvervoorraad vermeerderde met f 600.000. De post papier op het buitenland vertoont een teruggang van f 2,3 miljoen, terwijl de diverse rekeningen op de actiefzijde der balans een stijging van f 1,1 miljoen te aanschouwen geven.

De biljettencirculatie daalde met f 6,2 miljoen. Het tegoed van het Rijk liep met f 1 miljoen terug. De rekening-courant-saldi van anderen blijken met f 2,3 miljoen te zijn afgenomen. Het beschikbaar metaalsaldo klom met f 4,4 miljoen. Het dekkingspercentage bedraagt ruim 55.

* * *

De wisselmarkt was vast voor Dollars en iets flauwer voor de meeste andere wissels. In de notering voor Dollars kwam echter geen verandering, daar, voor zoover noodig, door de Nederlandsche Bank werd afgegeven om een overschrijding van het goudpunt te voorkomen. Ponden daalden van 12,09% tot $12,09\frac{1}{2}$ à $\frac{5}{8}$ en Marken liepen terug van 59,28 tot 59,24. Madrid bleef ook deze week onveranderd. De koers wordt geheel vanuit Spanje geregeld.

LONDEN, 28 JANUARI 1929.

De gedschaarschte deed zich eerst tegen het midden van verleden week gevoelen, nl. op Woensdag en Donderdag, toen de banken belastingbetalingen voor hunne klanten uitvoerden. Ook eenige andere groote betalingen van specialen aard hadden verleden week plaats, zoodat over het algemeen de vraag naar geld levendig was.

Disconto werd sterk beïnvloed door eene onttrekking van 1 miljoen pond goud aan de Bank voor New York, terwijl tevens een groot deel van het goud, dat Dinsdag uit Zuid-Afrika in de markt was, voor New Yorksche rekening werd aangekocht. De Dollarkoers blijft echter zeer duur, $4,84\frac{15}{16}$, zoodat de ruim £ 800.000 goud, die morgen van de Kaap in de markt komen, zeer waarschijnlijk ook weder naar New York verscheept zullen worden.

De discontokoers liep onder den invloed van een en ander tot $4\frac{5}{16}$ — $\frac{3}{8}$ op $\frac{1}{4}$ tendens naar het hogere cijfer.

DE SUIKERHANDEL IN 1928.

Nagenoeg het geheele jaar 1928 gaf een trage suikermarkt te zien met, bij kleine fluctuaties, langzaam afbrokkelende prijzen. Het besluit van de Cubaansche Regeering, om den in het begin van het jaar binnenkomenden oogst tot 4 miljoen tons te beperken — tegen 4½ miljoen in 1927 en 4.900.000 tons in 1926 — had menigeen beter doen verwachten, maar een ruim 500.000 tons grootere Javaoogst en tegenvallende consumptie in Amerika hebben het van de beperkingsmaatregelen op Cuba verwachte gunstige effect op suikerprijzen geneutraliseerd. Toch is het onjuist, om te beweren, dat de gedecreterde vermindering van den Cuba-oogst geen resultaat gehad heeft, aangezien zonder deze beperking de daling der suikerprijzen stellig veel vroeger was ingetreden en scherper geweest zou zijn. Intusschen heeft de Cubaansche Suiker-Commissie besloten, de productie van den nieuwen oogst geheel vrij te laten, nadat hare pogingen, om de medewerking van andere suikerproducerende landen te verkrijgen ten opzichte van oogstbeperking bij verschillende groote producenten, zonder succes gebleven waren. De Regeeringsbemoeienis betreffende de grootte van den Cuba-oogst heeft zich over drie oogstjaren uitgestrekt en de oogst zal in het vervolg weer slechts aan de *natuurlijke* wetten onderworpen zijn. Alleen werd voor het nieuwe jaar nog de restrictie gemaakt, dat de fabrieken niet vóór 1 Januari de nieuwe campagne openen.

Een factor van groote onzekerheid waren de besluiten van de Cubaansche Export-Corporation, die door de Suiker-Commissie was ingesteld, om den verkoop en export te regelen naar de verschillende landen. Aanvankelijk waren 3.050.000 tons plus een restant van 250.000 tons uit den ouden oogst bestemd voor de Vereenigde Staten, 600.000 tons voor andere landen, 150.000 tons voor de consumptie op Cuba, terwijl 200.000 tons in reserve gehouden werden, ten einde te dienen voor export naar de Ver. Staten of naar andere landen, al naar gelang de behoefte dit wenschelijk maakte. Geleidelijk werd niet alleen het allergrootste deel van de reserve van 200.000 tons, maar ook nog een gedeelte van het voor de Ver. Staten bestemde kwantum naar „andere landen” verkocht, waartoe einde Augustus een Regeeringsbesluit machtiging gaf, omdat het suikerverbruik in de Ver. Staten beneden de verwachtingen bleef. Dit extra aanbod van Cubasuiker had een deprimeerenden invloed op de andere markten. Toen dan nog groote posten Javasuike tot concurrerende prijzen in Europa werden aangeboden en op de New-Yorksche termijnmarkt gearbitreerd, bereikte de suikermarkt in September een sedert jaren ongekend laag peil, dat met kleine prijsfluctuaties tot aan het einde van het jaar gehandhaafd bleef.

De *Europeesche Bietsuikeroogst* heeft betrekkelijk weinig invloed gehad op den loop der prijzen. Bij een voorafgaanden oogst van 8.040.719 tons en een ca. 5 pCt. grooteren aanplant luidde F. O. Licht's eerste raming in het begin van October 7.807.000 tons. Deze werd geleidelijk verhoogd tot 8.097.000 tons begin December, terwijl de laatste raming, omvattende 8.247.000 tons, pas begin Januari bekend werd. De specificatie, vergeleken met de twee voorafgaande jaren, is als volgt:

	1928/1929	1927/1928	1926/1927
	Metr. tons	Metr. tons	Metr. tons
Duitschland	1.785.000	1.664.766	1.657.088
Tsjecho Slowakije ..	1.050.000	1.239.155	1.031.489
Oostenrijk	110.000	110.004	79.686
Hongarije	210.000	186.701	175.086
Frankrijk	830.000	863.205	705.126
België	265.000	273.113	233.421
Nederland	310.000	259.964	286.125
Denemarken	165.000	142.800	150.000
Zweden	160.000	145.335	20.871
Polen	740.000	566.961	562.790
Italië	380.000	284.276	313.738
Spanje	238.000	259.964	245.000

Britannië	245.000	228.910	187.000
Andere landen	329.000	313.579	294.860
Tot. Europa z. Rusland	6.867.000	6.538.733	5.942.280
Rusland	1.380.000	1.501.986	983.000
Totaal Europa	8.247.000	8.040.719	6.925.280

De in de verschillende Europeesche landen toegepaste protectie van Regeeringswege en door onderlinge afspraken van de fabrieken maakt eene vermindering van den uitzaai zelfs bij de heerschende lage prijzen onwaarschijnlijk.

De consumptie in Europa bedroeg volgens F. O. Licht — uitgedrukt in ruwsuiker en in metrieke tons — van September t.m. Augustus 9.768.303 tons tegen 8.844.067 tons in 1926/27 en 8.798.302 in 1925/26, toonde dus eene zeer verblijdende toeneming. Daarentegen bedragen dezelfde cijfers voor Noord-Amerika slechts 6.797.000 tons tegen 7.034.000 tons en 7.169.000 tons, waaronder de Ver. Staten met 5.832.000 tons tegen 6.100.000 tons en 6.288.000 tons voorkomen. Volgens Willett & Gray zijn de verbruikscijfers, in de Ver. Staten in long tons (1016 Kos) en verdeeld over de laatste drie *kalenderjaren*, uitgedrukt in geraffineerd; voor 1928: 5.542.636 tons, 1927: 5.297.050 tons en 1926: 5.671.335 tons. In de laatste maanden van het jaar gaf de verbruiksstatistiek in Amerika dan ook eene aanzienlijke toeneming te zien.

Voor het grootste Europeesche verbruiksland — *Engeland* — maakt Czarnikow de volgende statistiek bekend:

	1928	1927	1926	
Import {	Ruwsuiker	1.710.175	1.176.918	1.066.128
	Geraffineerd	221.745	468.716	698.949
Export {	Ruwsuiker	923	1.999	1.212
	Geraffineerd	84.563	88.373	80.235
Consumptie {	Ruwsuiker	1.239.657	138.648	143.959
	Geraff. Buitenl.	219.628	522.312	696.348
	„ Binnenl. *	336.423	880.040	788.022
	In Ruws. uitged.	1.851.313	1.681.235	1.776.766

* Dit kleinere consumptiecijfer wordt verklaard, doordat raffinadeurs na 25 April niet meer in entrepôt geraffineerd hebben.

Einde April werden de invoerrechten in Engeland gewijzigd, teneinde den import van ruwe suiker te bevoordeelen — vooral ruwsuiker uit de koloniën en van eigen fabrieken. Het invoerrecht op ruwe suiker basis 96° werd met Sh. 2/- per Cwt. verlaagd en van 10/2 per Cwt. gebracht op 8/1½, terwijl de rechten op geraffineerde en witte suiker ongewijzigd 11/8 bleven. Dit beteekent tevens eene nieuwe protectie van de raffinaderijen in Engeland tegen de concurrentie van witte suiker van het Continent, waarbij Holland een groote rol speelde, en van Java.

Op 1 October werd in Londen een termijnmarkt voor ruwsuiker geopend, waar de prijzen voor biet-suiker genoteerd werden basis 88° analyse per Cwt. fob. Continentale havens.

Zooals reeds vermeld, werd de suikermarkt in 1928 hoofdzakelijk beheerscht door het aanbod uit Cuba en Java.

De Cuba-oogst werd, als volgt, verkocht:

600.000 tons bestemd voor andere landen dan de Vereenigde Staten.
377.000 tons tot 2.38 dc. a 2.40 dc. fob. naar Europa
208.000 „ „ 2.38 dc. „ „ „
15.000 „ „ 2.41 dc. „ „ Ver. Staten
200.000 tons reserve:
44.500 tons naar Europa
5.500 „ „ Ver. Staten.
6.000 „ tot 2.647 dc. fob. naar Ver. Staten
44.400 „ „ 2.647 dc. „ „ Europa
34.000 „ „ 2.71 dc. „ „ „
16.000 „ „ 2.71 dc. „ „ Ver. Staten
50.000 „ „ 2.545 dc. „ „ „

en van de 3.050.000 tons (plus 250.000 tons oude oogst) voor de Ver. Staten 300.000 tons tot 2.34 d.c. fob. Cuba naar Europa — hoofdzakelijk aan Engelsche raffinadeurs.

De Cubasuiker werd naar de volgende landen verscheept:

	1928 tons	1927 tons	1926 tons
Ver. Staten	2.861.125	3.213.277	3.713.840
Europa	1.042.622	756.274	603.567
Canada	49.854	56.995	105.903
Verre Oosten.....	14.017	102.818	241.631
Andere landen	2.653	2.478	1.838
	3.970.271	4.131.842	4.666.779

waarbij vooral de toeneming van de afscheppingen naar Europa opvalt.

De prijsloop voor Spot Centrifugals te New York was als volgt:

	Laagste	Hoogste	noteering
Januari	4.33	4.65	
Februari	4.14	4.40	
Maart	4.36	4.65	
April	4.33	4.65	
Mei	4.40	4.52	
Juni	4.21	4.52	
Juli	4.02	4.36	
Augustus.....	4.02	4.27	
September	3.80	4.11	
October	3.83	3.96	
November	3.77	3.96	
December	3.83	3.96	

Op Java ondervonden producenten met den verkoop van den oogst moeilijkheden — niet, dat er koopers tot marktwaarde ontbraken, maar de producenten, verwend door de verkoopen naar het afzetgebied in het Oosten tot prijzen boven Europeesche pariteit, konden lang niet besluiten, om in Europa tegen Cuba- en Bietsuiker te concurreren. Bij een Java-oogst die ca. 20 pCt. groter was dan de voorafgaande, waarvan ook reeds een gedeelte in Europa ondergebracht moest worden, was dit eene kortzichtige politiek. Het resultaat was, dat reeds in Juli groote hoeveelheden onverkochte suiker door de fabrieken opgeslagen moesten worden en het spook boven de markt bleef hangen, om met een grooten onverkochten voorraad de nieuwe campagne 1929 te moeten ingaan. Einde September — toen prijzen aanzienlijk gedaald waren — kwamen de leiders der vereenigde Javaplanters tot inzicht en sloten twee groote transacties af tot pariteit van de Europeesche marktwaarde. De eerste transactie betrof 100.000 tons witte suiker, waarvan koopers waren eene combinatie in Nederland en de tweede verkoop omvatte 120.000 tons suiker No. 12/14 en No. 16/20 aan een exporteur op Java. Dit waren de grootste transacties in Java-suiker, die de handel tot dusver gekend heeft. Ten einde de markten in het Oosten niet onnoodig te drukken, werd bij deze contracten door de verkoopers — de V.I.S.P. — voor het eerst het principe gehuldigd, om de verlaagde prijzen alleen geldig te doen zijn voor verschepingen bewesten Suez. Deze bepaling, die vanaf dien datum ook bij verdere belangrijke verkoopen werd toegepast, beantwoordde in de practijk ten volle aan het doel van verkoopers, nl. een uitweg te vinden voor het surplus der Javaproductie op markten, waar door goedkoop vervoer de dichterbij gelegen Europeesche bietsuiker en Cubasuiker een voorsprong hebben, zonder tegelijkertijd de prijzen op het afzetgebied in het Oosten nadeelig te beïnvloeden. Aanvankelijk kwamen stemmen onder de koopers in de Oostelijke landen hiertegen in verzet, doch daardoor behoeven Java-verkoopers zich niet te laten intimideeren. Zoolang Java ervoor zorgt, dat de prijs in het Oosten beneden de importpariteit van Europeesche bietsuiker blijft, zal men daar Javasuiker blijven koopen.

Bij het begin van het jaar waren van den Java-oogst slechts circa 400.000 tons verkocht, die reeds in het najaar 1926 op basis van f 18 tot f 18½ per 100 KG voor witte suiker (No. 25 en hooger) afgesloten waren. Biedingen door exporteurs in den loop van 1927 uitgebracht tot f 15 en f 15½ werden geweigerd, totdat in Februari 1928 belangrijke verkoopen

plaats vonden tot f 14 voor No. 16 en hooger en f 15 voor No. 25 en hooger. Met verkoopen op deze basis kon in Maart worden doorgegaan, totdat de totale verkoopen van de V.I.S.P. einde Maart ongeveer 1 miljoen tons bedroegen. Daarna werd heel weinig meer verkocht, doordat de geleidelijke verlaging der verkooplimite van de V.I.S.P. telkens te laat kwam, totdat in Juli het een en ander afgedaan werd tot f 13 en f 12½ voor No. 16 en hooger en f 13½ voor No. 25 en hooger. Midden September was pas de helft van den oogst verkocht en lagen groote kwantiteiten onverkocht op Java opgeslagen. Toen kwamen de hierboven reeds vermelde groote verkoopen tot stand van 100.000 tons No. 25 en hooger tot f 13½ voor verscheping naar Oostelijke landen en f 12 voor afscheep bewesten Suez en van 120.000 tons tot f 9¼ voor No. 12/14 en f 10 voor No. 16/20 uitsluitend voor verscheping naar het Westen. Daarna werden verdere belangrijke partijen afgedaan, waarbij de optie voor verscheping bewesten Suez tot f 12½ voor No. 25 en hooger kon worden verhoogd. Midden December verkochten de V.I.S.P. dan aan een exporteur het geheele nog onverkochte restant van ca. 275.000 tons No. 25 en hooger tot den gereduceeren prijs van f 12½ voor het Oosten met de optie van een gedeelte daarvan tot f 11 voor afscheep bewesten Suez. De koper van dit groote quantum kon onmiddellijk het grootste gedeelte van den inkoop tot prijzen tusschen f 13½ en f 13 op Java herverkoopen, terwijl het jaar sloot op een locoprijs van f 13½.

In October vonden de eerste verkoopen door de V.I.S.P. van suiker uit den oogst 1929 plaats tot f 13½ zonder restrictie en f 12½ voor afscheep uitsluitend naar het Westen van Suez. Verdere afdoeningen op deze basis en tot f 12½ voor No. 16 en hooger zonder restrictie volgden, terwijl in het begin van November een verkoop gerapporteerd werd aan een der groote exporteurs van 200.000 tons voor afscheep naar het Westen tot f 10½ voor No. 12/14 (125.000 tons) en f 10½ voor No. 16/20 (75.000 tons). De totale verkoopen uit oogst 1929 bedroegen aan het einde van het jaar ongeveer 330.000 tons.

De Java-oogst 1928 heeft volgens taxatie van het Archief van de Suikerindustrie in Ned.-Indië het recordcijfer van 2.922.000 tons (van 1000 KG.) opgebracht, zijnde ruim 22 pCt. meer dan de oogst 1927 van 2.379.000 tons. Het rendement bedroeg 172 picols per bouw tegen 147½ en 126.7 in de beide voorafgaande jaren. De aanplant voor 1930 is 1½ pCt. groter dan de laatste; daarvoor werd wederom in hoofdzaak de rietsort P. O. J. 2878 gebruikt, die in het laatste jaar de oorzaak van het hooge rendement geweest is. Aangezien de weersgesteldheid voor den laatsten oogst zeer gunstig was, mag voor 1929 een oogst verwacht worden ongeveer gelijk aan zijn voorganger.

De verschepingen van Javasuiker van Januari t.m. December hebben in de afgelopen drie jaren bedragen in tons van 1000 KG.:

	1928	1927	1926
Nederland & v.o.	11.243	35.446	54
Groot Brittannië	12.106	10.565	—
Frankrijk	75.275	36.223	700
Duitschland	14.360	29.429	10
België	10.242	6.048	300
Noorwegen	56	—	—
Italië	813	306	—
Griekenland	4.369	7.130	—
Malta	305	—	—
Algiers	508	—	—
Ver. Staten	1.541	203	—
Port-Saïd v.o.	212.094	46.652	5.900
Totaal bewesten Suez..	342.912	172.002	6.964
Britsch-Indië	1.083.394	625.765	734.173
Japan	273.278	397.538	445.697
China	314.708	163.403	158.873
Hongkong	248.430	178.058	194.956
Singapore	105.723	64.795	80.422
Aden	15.961	9.985	3.119

Penang	22.593	16.055	21.304
Saigon	7.448	4.397	1.949
Dairen	374	164	4.092
Zanzibar	1.333	2.308	200
Arabië	1.816	—	531
Siam	34.687	23.717	32.247
Britsch-Borneo.....	258	50	—
Philippijnen	872	143	—
Wladiwostock	2.134	4.979	2.860
Australië	390	206	178
Nieuw Zeeland	42.941	17.166	100
Div. landen, waarvan de specificatie over Dec. nog niet bekend is....	10.414	—	—
Totaal	2.509.666	1.680.711	1.687.652

Ook in het nieuwe jaar zal weer een aanzienlijk kwantum Javasuiker in Europa verbruikt moeten worden.

De wereldproductie van suiker wordt door Willett & Gray voor 1928/29 geraamd op 26.536.100 tons tegen 25.218.840 tons in 1927/28 (oorspronkelijke raming 24.724.000 tons¹⁾). De toeneming bedraagt volgens deze cijfers 1.317.000 tons, waarbij gevoegd dient te worden 250.000 tons meerdere opbrengst van bietsuiker in Europa dan door W. & Gr. aangenomen en 321.000 tons verschil in de Britsch-Indische oogsten, die met de statistiek weinig te maken hebben, omdat de import van buitenlandsche suiker onafhankelijk van de consumptie van de meer inferieure eigen rietsuiker geschiedt. Hierdoor wordt de toeneming voor 1928/29 op 1.888.000 tons gebracht. De nieuwe Cuba-oogst wordt daarbij door W. & Gr. aangenomen met 4.900.000 tons. De verschillende ramingen van dezen oogst lopen uiteen; een opbrengst van om en bij de 5 miljoen tons lijkt waarschijnlijk, doch de verdere loop der suikerprijzen zal o.a. wel van invloed zijn op de grootte van den oogst.

Eene nieuwigheid betreffende de raming van den wereldsuikeroogst brengt Dr. Prinsen Geerligts in zijn artikel van 17 December jl. in het tijdschrift „In- en Uitvoer” onder het hoofd „De Wereldsuikeroogst na den oorlog volgens de kalenderjaren”. De titel drukt reeds de bedoeling uit, nl. om de oogsten in het vervolg niet meer in te deelen van 1 September tot 31 Augustus, maar van 1 Januari tot 31 December. Hiervoor valt veel te zeggen. Vooral lijkt het verkeerd, om den Java-oogst, die in Mei begint, in een ander jaar te groepeeren dan den tegenwoordig in Januari beginnenden Cuba-oogst. Bij deze nieuwe groepeeringswijze komt men dan ook tot eene geheel andere uitkomst voor de vergelijking der verschillende jaren. Terwijl de cijfers van Willett & Gray als volgt zijn:

Sept./Aug.	1928/29	1927/28	1926/27	1925/26
	26.536.100	25.218.940	23.590.867	24.583.909
komt Dr. Prinsen Geerligts tot het volgende resultaat:				
Jan./Dec.	1928	1927	1926	1925
	25.619.000	25.688.000	24.054.000	24.090.000

Wat de grootte der verschillende oogsten betreft, putten beide statistici uit dezelfde bron, alleen herleidt Dr. P. G. terecht de cijfers van F. O. Licht voor de Europeesche bietsuikeroogsten in tonnen van 1016 KG., terwijl W. & Gr. deze cijfers in 1000 KG. tonnen overnemen, niettegenstaande de overige landen in tonnen van 1016 KG. opgegeven worden. Dit is echter van slechts geringe beteekenis, het groote verschil tusschen de twee groepeeringswijzen wordt daardoor verklaard, dat bij Dr. P. G. de Cuba-oogst een jaar later ingedeeld wordt dan bij W. & Gr., zoodat de door W. & Gr. op 4.900.000 tons geraamde Cuba-oogst 1928/29 (tegen 4.012.000 tons het vorig jaar) door P. G. pas in 1929 opgenomen zal worden. In elk geval toonen de cijfers van Dr. P. G. eene meer geleidelijke toeneming der wereldproductie aan dan de groepeeringswijze van W. & Gr. Dit bewijst met hoeveel reserve de cijfers van de wereldproductie van suiker met het voorafgaande jaar vergeleken moeten worden, daar de suiker in de verschillende werelddeelen in

¹⁾ Zie E.-S. B. van 19 Dec. jl. blz. 1132.

andere jaargetijden geogst en gefabriceerd wordt. De zichtbare voorraden bedroegen aan het einde van het jaar:

	1928	1927	1926
	Tons	Tons	Tons
Duitschland	1.227.000	989.000	993.000
Tsjecho-Slowakije	690.000	846.000	611.000
Frankrijk	439.000	450.000	399.000
Nederland.....	249.000	199.000	212.000
België	221.000	183.000	137.000
Polen.....	420.000	293.000	291.000
V.K. Geïmporteerd.....	202.000	223.000	353.000
„ Binnenland.....	74.000	54.000	27.000
Totaal Europa..	3.522.000	3.237.000	3.023.000
V.S. Atlant. havens	159.000	179.000	181.000
Cubaansche Havens	125.000	218.000	70.000
Cuba (binnenland).....	91.000	63.000	12.000
Totaal	3.897.000	3.697.000	3.286.000

Voor Duitschland, Frankrijk en Nederland is de voorraad op 1 December opgegeven, omdat de eindcijfers nog niet bekend zijn.

Bij de reserve, die handel en verbruik ten opzichte van den aankoop van suiker gedurende het geheele jaar betracht hebben, mag aangenomen worden, dat de onzichtbare voorraden niet grooter zijn dan een jaar geleden, en eerder kleiner.

Nadat de onderhandelingen tusschen Cuba en de voornaamste productielanden in Europa en elders, om tot eene inkrimping van de suikerproductie te geraken, mislukt waren, werd het onderwerp der noodlijdende suikerindustrie aan de zorgen der Economische Commissie van den Volkenbond toevertrouwd. Het lijkt niet waarschijnlijk, dat eene oplossing langs een anderen weg gevonden kan worden dan langs dien, welke leidt naar eene afschaffing, resp. vermindering der kunstmatige protectie met als gevolg daarvan toeneming van het suikerverbruik. Overigens is het niet uitgesloten, dat, alvorens men in Genève tot een tastbaar resultaat gekomen is, het zal blijken, dat de suikerproducenten niet meer noodlijdend zijn, doordat op de tegenwoordige lage suikerprijzen, die het verbruik bevorderen, bij wederkeerend vertrouwen eene gezonde reactie zoude kunnen volgen.

A. V.

DE HERZIENING DER LOCALE TELEFOON-TARIEVEN.

Het is van het hoogste belang, dat de thans aangeslotenen bij de Rijkstelefoon zich goed rekenschap geven van de motieven, welke door het Hoofdbestuur der Posterijen worden aangevoerd om de voorgestelde herziening van het locale tarief te rechtvaardigen.

De heer Dijkmans van Gunst heeft in het nummer van 21 Nov. '28 niet ten onrechte de conclusie getrokken, dat al degenen, die de theoretische grondslag van het gesprekkentarief juist achten, hoogstens kunnen vragen het tarief per gesprek zoo laag mogelijk te stellen. M.a.w. dan is alle verzet nutteloos. Hoeveel eventueel elk gesprek moet kosten kan een buitenstaander nooit bepalen en al zijn protesten tegen het twee of drie cents tarief zijn slagen in de lucht. Alleen de dienst der P.T.T. is in staat dat bedrag vast te stellen.

Over het algemeen heeft het verzet tegen de voorgestelde wijzigingen zich te veel toegespitst op de hoogte van het tarief per gesprek en te weinig aandacht is gewijd aan de vraag of de theoretische motivering der P.T.T. wel juist is. Als men zulks echter wel doet, komt men tot verrassende resultaten. Hoofdpunt in de voorstellen is de verandering van de maatstaf volgens welke moet worden betaald. Tot nog toe was de „aansluiting” de belastbare eenheid, thans wordt voorgesteld daarvoor in de plaats te nemen het „gesprek”.

Oogenschijnlijk en oppervlakkig bezien schijnt het laatste rechtvaardiger. Toch is het dit geenszins. Dit blijkt duidelijk als de redeneering van het Hoofdbestuur der P.T.T. op de keper wordt bezien.

De voorstelling van zaken door het Hoofdbestuur in zijn toelichtende Nota gegeven is als volgt:

„Het hierbedoelde vast aboumentstarief, waarbij men van alle aangeslotenen op hetzelfde net een gelijk bedrag per jaar heft — welk bedrag eenige verhooging ondergaat telkens bij het toenemen van het getal aansluitingen op het net met een zeker aantal — is in de toepassing het eenvoudigst, vereischt minder administratieven omslag dan andere regelingen en valt in den smaak bij het publiek. Daaruit mag evenwel niet worden geconcludeerd, dat het, in het algemeen genomen, in het belang is van de telefoongebruikers.”

„Het vast aboumentstarief heeft het groote nadeel, dat het niet met de bedrijfskosten per aansluiting, noch met de waarde der te verlenen diensten in voldoende mate rekening houdt. Het is voordelig voor de groot-gebruikers, doch nadeelig voor degenen, die weinig spreken.” „Het per aansluiting verschuldigde is niet een enigszins zuivere vergelding van de verleende diensten.”

Het Hoofdbestuur merkt verder nog op:

„Hierdoor wordt het nemen van telefonische aansluitingen door de klein-gebruikers of de economisch zwakkeren tegengehouden en wordt derhalve de ontwikkeling van de telefonie ernstig belemmerd. Deze belemmering van den groei van de telefooneergelegenheid benadeelt echter ook de reeds aangeslotenen, daar de gebruikswaarde van hun aansluiting zou stijgen door een grootere toeneming van het aantal aangeslotenen, waarmede zij telefonisch kunnen spreken.”

Een ander argument van het Hoofdbestuur is nog: de aansluitingen worden, als een gesprek toch niets kost, vaak oneconomisch gebruikt.

„Het gesprekkentarief evenwel werkt zuiverder dan (de ook overwogen) klassenregeling, daar hetgeen van den gebruiker wordt gevorderd, meer in overeenstemming is met de diensten, welke het telefoonbedrijf praesteert.”

Het Hoofdbestuur vat ten slotte haar betoog samen als volgt:

„Nu de Rijksadministratie staat voor een algemeene herziening van de telefoontarieven, meent zij zich daarbij als hoofddoel te moeten stellen, de tarieven in hun toepassing meer dan tot dusver te doen zijn een zooveel mogelijk juiste vergelding van de te verlenen diensten en door het zoo matig mogelijk stellen van de verschuldigde bedragen, het nemen van een telefoonaansluiting binnen het bereik te brengen van een groot aantal personen, die slechts weinig gesprekken zullen aanvragen.”

Deze laatste aanhaling, deze slotsom van het gehouden betoog, ontledende, dient men zich allereerst af te vragen, wat verstaan moet worden onder „een zooveel mogelijk juiste vergelding der bewezen diensten”. Moet hier worden gedacht aan de praestaties van den telefoondienst of aan het nut dat een abonné van zijn aansluiting heeft. Dat ten deze niet zuiver is onderscheiden hangt nauw samen met de geheele doelstelling der administratie, waarover straks nader. Uit de geciteerde tegenstelling: dat het bestaande vast aboumentstarief het groote nadeel heeft, „dat het niet met de bedrijfskosten per aansluiting, *nòch met de waarde der te verlenen diensten* in voldoende mate rekening houdt”, moet worden afgeleid, dat met de woorden: „een zooveel mogelijk juiste vergelding van de te verlenen diensten” gedacht moet worden aan het nut en het voordeel, dat aangeslotenen van de telefoon hebben. Uit andere deelen van de Nota blijkt echter niet, dat deze gedachte consequent is doorgevoerd, maar veel meer, dat men, niet zuiver onderscheidende, feitelijk beide gedachten door elkaar heen heeft gebruikt. Dat het nut en het voordeel, dat een abonné van zijn aansluiting heeft, mede *opzettelijk* als leiddraad is genomen ter vaststelling van de nieuwe tarieven, is echter volgens het voorgaande onmiskenbaar. Dit wordt ten overvloede bevestigd door het betoog van den heer Mr. G. H. Dijkmans van Gunst, welke Referendaris is bij het Hoofdbestuur der Posten en Telegrafie, en schrijft: „D.w.z. men voerde als element van tariefbepaling het belang van den gebruiker in” (cursiveering van D. v. G.).

Bij een mondeling gegeven toelichting bleek dan ook, dat in het bijzonder ten aanzien der „klein-gebruikers” dit standpunt werd ingenomen. Men achtte

dit standpunt echter niet in strijd met het principe, dat in het algemeen de zelfkosten door de aangeslotenen moeten worden vergoed. Onderzocht moet echter worden of niet het doel, dat de administratie zich voor oogen gesteld heeft, om nl. toch vooral maar het aantal aangeslotenen op te voeren, bij de berekening der zelfkosten niet geleid heeft tot een dusdanig groepeeren der cijfers, dat dit doel bereikt kon worden.

In welke richting bij het bepalen van de „zooveel mogelijk juiste vergelding van de te verlenen diensten” is gezocht, blijkt trouwens onder meer nog nader uit het slot van de laatst aangehaalde pericoop, waarin als ander hoofddoel genoemd wordt, „door het zoo matig mogelijk stellen van de verschuldigde bedragen, het nemen van een telefoonaansluiting binnen het bereik te brengen van een groot aantal personen, die slechts weinig gesprekken zullen aanvragen.”

Wat is nu de groote beteekenis van de breede citaten? Het is deze, dat daaruit blijkt, dat de hoofddoeling van de voorgenomen herziening was om het aantal aansluitingen sterk op te voeren. *Daartoe* is een tarief ontworpen, dat voor degenen, die zeer weinig van een telefoon zullen gebruik maken, voor wie derhalve in het algemeen een telefoon weinig waarde heeft, zeer aanlokkelijk is. M.a.w. een betrekkelijk laag grondbedrag en een betrekkelijk hoog bedrag per gesprek. Het spreekt toch vanzelf, dat iemand, die gemiddeld slechts een enkele maal per dag spreekt, zeer goedkoop uit is met een laag grondbedrag, ook al moet hij drie cent per lokaal gesprek betalen. Begint hij echter reeds met een flink grondbedrag dan komt zijn aansluiting in verband met het weinige nut dat hij ervan heeft, hem spoedig te duur uit, ook al zou hij per gesprek maar één cent moeten uitgeven.

Ter nadere kenschetsing van deze doelstelling van het Hoofdbestuur zij nog gewezen op de volgende uitspraken der Nota:

„Met inachtneming hiervan is gestreefd naar zoo laag mogelijke grondbedragen en een redelijke vergoeding per gesprek.” Typisch is, dat *de vergoeding per gesprek niet* zoo laag mogelijk is genomen, maar *wèl het grondbedrag*, natuurlijk opdat toch maar degenen voor wie de telefoon weinig waarde heeft, zich desondanks zullen aansluiten.

Het Hoofdbestuur gaat voort als volgt:

„De vermindering van het door weinig sprekers verschuldigde is niet onaanzienlijk.”

„Daarmede zal de achterstand op telefoongebied in Nederland (er zijn hier c.a. 3 telefonen per 100 inwoners) vergeleken met Duitschland (4,2) en Zwitserland (5,3), spoediger kunnen verdwijnen.” (Engeland heeft echter 3,3 telefonen per 100 inwoners. Met den achterstand loopt het derhalve nogal los. K.).

Uit dit alles blijkt, dat bij het Hoofdbestuur der Posterijen het op zichzelf zeer lofwaardige streven heeft voorgezeten *het aantal aangeslotenen* sterk op te voeren. Psychologisch is dit zeer verklaarbaar, juist bij een administratie als die van de post, welke zoozeer kaufmännisch is georiënteerd. Evengoed als bij elk flink zakenman zit gelukkig ook bij onze hoofdambtenaren bij de telefoon het streven voor om het bedrijf zoo sterk mogelijk uit te breiden. Het *aantal gevoerde gesprekken* is daarbij echter helaas voor hen niet van groot belang. Meer dan eens wordt zelfs in de Nota over een oneconomisch gebruik van de telefoon geklaagd.

Neen, als er over uitbreiding van het bedrijf wordt gesproken, dan wordt bedoeld op *het aantal aangeslotenen*. Dat is een cijfer dat spreekt tot het gemoed onzer hoofdambtenaren. Te dien aanzien staan wij bij eenige landen achter en die achterstand moet worden ingehaald. Het nieuwe tarief moet daarom zó worden ingericht, dat het aantal aansluitingen er door zal toenemen. De reeds aangesloten abonnés, voor wie juist het aantal gesprekken, dat zij kosteloos kunnen voeren, van zoo groot belang is, worden daarmede achtergesteld bij de nieuw te werven aansluitingen.

Geen wonder, dat de reeds aangeslotenen zoo luide en krachtig protesteeren tegen dit in onjuiste richting gaande commercieele streven der administratie. Het doel moet toch immers niet alleen zijn om de telefoon-aansluitingen zoo hoog in aantal te maken als maar mogelijk is. Neen, het doel moet zijn voor een zoo groot mogelijke groep het profijt van de telefoon zoo groot mogelijk te maken. Dat is echter niet iets, dat in sprekende cijfers is vast te leggen. Noodzakelijk is, de telefoontarieven zoo te maken, dat de maatschappelijke en economische functie van de telefoon zoo goed mogelijk tot haar recht kome. Daartoe dient aan de telefoongebruikers een gebruik van de telefoon te worden geboden, dat voor hun belangen zoo goed mogelijk dienstbaar is. Uiteraard gevoelen zij er niets voor om bij het gebruik van hun telefoon door een te hoog tarief belemmerd te worden ter wille van menschen, die voor hun telefoon niet het volle bedrag kunnen of willen betalen; dit te meer omdat blijkt, dat er bedrijfstechnisch geen enkel *dwingend* motief wordt aangevoerd, waarom een gesprekkentarief noodzakelijk zou zijn.

Voor een opvoeren van het aantal aangeslotenen op hunne kosten bedanken zij stichtelijk. Een opvoeren van het aantal aangeslotenen moge een sterke bekooring hebben voor de leiders van het telefoonbedrijf; de maatschappelijk economische functie van de telefoon is van oneindig hooger belang. Deze functie houdt ten nauwste verband met het feit, dat men een zoo groot mogelijk getal personen deels kosteloos, deels, bij interlocale gesprekken, tegen een zoo laag mogelijk tarief per telefoon kan bereiken.

Daartoe is noodig een rationeële verlaging der tarieven zoo mogelijk over de geheele linie en daarmede is in strijd een gesprekkentarief, dat de aangeslotenen belemmert bij het gebruik van hun telefoon en dat voornamelijk moet dienen om anderen tot aansluiting te bewegen.

De doelstelling van het Hoofdbestuur gaat dan ook vierkant in tegen de belangen van de tegenwoordige gebruikers, en dat nota bene onder het voorwendsel, dat een rechtvaardige behartiging van het gebruiksbelang der aangeslotenen zulks zou eischen. Wel mogen zij aan den Postraad en den Minister vragen: behoedt ons voor onze beschermers.

Arme gebruikers, die niet in staat zijn hun eigen (sic) belang te begrijpen!

Aan dit voorgestelde gesprekkentarief kleven voorts nog onderscheiden bezwaren.

Een telefooncentrale moet minstens zijn ingericht voor een normaal gebruik. Bij een onbevoordeelde berekening der tarieven zou een ieder dan ook uitgaan van een *normaal* gebruiker. Niet echter alzo de telefoonadministratie. Die neemt als basis van berekening iemand, die een aansluiting neemt, maar — nooit telefoneert!!

Daarmede wordt dan verkregen, dat het grondbedrag laag kan blijven, terwijl de kosten per gesprek alsdan in gelijke mate hooger worden.

Dat het Hoofdbestuur inderdaad van den niet-gebruiker uitgaat bleek niet alleen bij de mondelinge toelichting, maar is ook vermeld in de Nota. Deze zegt:

„Door het grondbedrag en e.q. een vergoeding voor eens bij de ingebruikgeving van de aansluiting worden in het algemeen de kosten van aanleg en onderhoud van de aansluiting goed gemaakt;

de heffing voor de gesprekken dient hoofdzakelijk om de kosten van de verkeersafwikkeling te dekken.”

M.a.w. bij de berekening van het grondbedrag is uitgegaan van nul gesprekken.

Met aansluiting en onderhoud is echter niet één abonné geholpen, *als niet tevens de gelegenheid geboden wordt om te telefoneren*. Deze mogelijkheid om te telefoneren, welke door de telefoonadministratie gegeven moet worden aan ieder aangeslotene, moet, als men het stelsel van het Hoofdbestuur con-

sequent en zuiver wil toepassen, naast de kosten van aansluiting en onderhoud in het *grondbedrag* worden verdisconteerd. Daarom moet ook een *normaalgebruiker* als uitgangspunt worden genomen. Het is derhalve onbillijk om alle z.g. „kosten van de verkeersafwikkeling” geheel door een gesprekkentarief te laten opbrengen; *voor een zeer groot deel komen deze ten laste van het grondbedrag*.

Hierin heeft men een treffend staaltje van de eigenaardige wijze waarop onbewust cijfers onjuist kunnen worden gegroepeerd, als men een bepaald doel wil bereiken, hier, om het grondbedrag zoo laag mogelijk te kunnen houden, ter wille van de toekomstige weinig-gebruikers. Zonder dat ook maar eenigszins aan boos opzet mag worden gedacht is men uitgegaan van een imaginair niet-gebruiker, terwijl toch de normaalgebruiker degene is, die het telefoonverkeer heeft mogelijk gemaakt in den omvang en doeltreffendheid, welke het thans bezit.

Het is daarom volkomen verklaarbaar, dat de normaalgebruikers zoo heftig protesteeren, als de telefoonadministratie meer van hun wil vorderen, dan de zelfkosten bedragen.

Wanneer echter niet alleen de kosten van aanleg en onderhoud van de aansluiting, maar ook de *mogelijkheid* voor een *normaalgebruiker* om te telefoneren telkens wanneer hij daaraan behoefte heeft, tot de vaste kosten gerekend worden, dan zijn deze vaste kosten per abonné, in het grondbedrag verdisconteerd, zoo hoog, dat het grondbedrag al heel weinig meer zal verschillen van het tegenwoordige vaste abonnements-tarief. De kosten, welke voor een *grootgebruiker* meer moeten worden gemaakt dan voor een normaalgebruiker, zullen dan echter zoo gering worden, dat het zeker slecht de moeite zal loonen om daarvoor al den omslag van het gesprekkentarief te maken.

De vaste kosten toch vormen verreweg het grootste gedeelte van de kosten door de telefoonadministratie te maken. Daartoe behooren, naast die voor aanleg en onderhoud, de kosten voor de centrale in zijn wijdsten omvang en ook die voor de telefonisten, voorzover deze noodig zijn om den normalen gebruiker te bedienen.

Door een gesprekkentarief zou dan moeten worden opgebracht het salaris voor de telefonisten, benodigd voor hen, die *meer* als normaal spreken; wat extra stroomverbruik, wat extra slijtage, extra toezicht, enz. Alles te zamen vormt dit echter geen bedrag, dat zou wettigen om een zeer ingrijpende reorganisatie der tarieven noodzakelijk te maken en vooral niet als, om de woorden der Nota te herhalen, het bestaande tarief in de toepassing het eenvoudigst is, minder administratieven omslag dan andere regelingen eischt en in den smaak valt van het publiek. Excusez du peu!

Het tweede bezwaar, reeds even vermeld, is het niet zuiver uit elkander houden van eenerzijds het belang, het nut en het voordeel van de te verleenen diensten voor de abonné's en anderzijds de zelfkosten der administratie. Deze dooreenmenging van begrippen heeft tot gevolg gehad, dat de zelfkosten der administratie, *voorzover deze in het grondbedrag moesten worden verdisconteerd*, zóó laag geschat werden, dat zij gelijk kwamen met het geringe nut en voordeel, dat weinig-sprekers van hun telefoon hebben.

Het zal overbodig zijn om veel woorden te verspillen aan een betoog, dat ten doel heeft te bewijzen, dat het nut en het voordeel van een abonné geen goede maatstaf is voor een telefoontarief. Dat nut en voordeel is ook door de wisselende waarde van een gesprek daarvoor veel te individueel. Het telefoonbedrijf heeft het recht en de plicht om een billijke vergoeding te vragen voor de door haar te verleenen diensten, d.w.z. voor haar bedrijfskosten. Het individueel nut en voordeel van den abonné heeft slechts in zooverre beteekenis, dat in het algemeen een abonné zijn aansluiting opzegt als deze hem niet meer rendabel voorkomt.

In het licht van het voorgaande is het verklaar-

baar dat de heer Dijkmans van Gunst juist aan het belang van den abonné zoo groote waarde toekent, ja dit zelfs als hoofdmotief naar voren schuift.

Hij schrijft, „De frequentie (der gesprekken) is hier aanvaard als maatstaf voor de intensiteit van het belang”. De toelag om tot een gesprekkentarief te kunnen komen is duidelijk. De intensiteit van het belang wordt toch werkelijk wel door heel wat meer factoren bepaald, dan alleen de frequentie.

De normaalgebruikers echter eischen zeer terecht, dat de berekening der zelfkosten niet door overwegingen inzake het nut en belang van een aansluiting voor den abonné vertroebeld wordt.

Als derde bezwaar wil ik noemen, dat men bij een gesprekkentarief alleen kan laten betalen voor aangevraagde gesprekken en niet voor inkomende. Men neemt toch ook een telefoon om te kunnen worden opgebeld. Als de telefoonadministratie den opgeroepene aansluit is het in het algemeen ook zijn wensch dat hij wordt opgeroepen, anders zou hij b.v. zijn nummer geheim maken. Als een gesprekkentarief op den naam van rechtvaardig aanspraak zou willen maken, dan zouden ook de inkomende gesprekken belast moeten worden. Een gesprekkentarief dat alleen rekening houdt met de frequentie der uitgaande gesprekken is dan ook in de hoogste mate willekeurig. Alleen daarom zou het geen aanbeveling verdienen van stelsel te veranderen.

Als vierde bezwaar moet worden genoemd, dat het publiek liever een bepaald bedrag in eens betaalt, om verder vrij te kunnen telefoneren, dan telkens en telkens weer twee of drie cent te moeten offeren zoo spoedig men de haak van de telefoon neemt. Ook tal en tal van z.g. kleingebruikers bewijst men daarmee heusch geen dienst.

Als vijfde bezwaar geldt dat, ook bij volautomatische systemen, de zelfkosten voor grootgebruikers practisch niet veel grooter zijn dan voor kleingebruikers.

Wel is de installatie ingewikkelder en daardoor ook kostbaarder wanneer deze voor grootgebruikers is ingericht, dan wanneer alleen kleingebruikers worden toegelaten, maar ten eerste is het de vraag hoe hoog deze meerdere kosten zijn, en ten tweede moet niet uit het oog worden verloren, dat ook kleingebruikers op bepaalde tijden veel telefoneren. Hun opleggen, dat zij nimmer hun gemiddelde van 2 of 3 gesprekken per dag mogen overschrijden gaat niet, Zij moeten de mogelijkheid hebben om veel te telefoneren. Als zij in die mogelijkheid zouden worden beperkt, dan zouden velen, ook kleingebruikers, daartegen ernstig bezwaar maken. De kostbaarheid van een volautomatische centrale zal vermoedelijk overigens evenzeer samenhangen met de mogelijkheid om met alle andere op het net aangesloten abonné's te kunnen spreken en vooral ook met den duur der gesprekken, als met het aantal gesprekken. Dat z.g. weinigsprekers over het algemeen veel langer spreken dan grootgebruikers is de telefoonadministratie beter bekend dan iemand anders. In den gedachtengang van het Hoofdbestuur zou men, vooral ook bij automatische installaties met het oog op het belang van den aanvrager en de bedrijfskosten, ook den duur der gesprekken moeten belasten.

Ongetwijfeld is er nog heel wat meer aan te voeren tegen de voorstellen van het Hoofdbestuur. Om niet te veel van den aandacht te vragen zal met het vorenstaande worden volstaan.

Het zal echter voldoende zijn om te doen beseffen, dat de theoretische grondslag van de voorstellen van het Hoofdbestuur ten eenenmale onjuist is en dat de normaalgebruikers volkomen terecht verlangen, dat van hen niet meer gevraagd wordt, dan de zelfkosten der administratie bedragen, geheel los van het individueel nut en voordeel, dat elk abonné van zijn aansluiting heeft.

Het Hoofdbestuur moet niet al te commercieel wil-

len zijn, door de belangen van de reeds aangeslotenen, die in het algemeen toch niet zullen wegllopen, achter te stellen bij de belangen van hen, voor wie de telefoon blijkbaar weinig nut heeft.

Laat het Hoofdbestuur niet op dergelijke wijze uitbreiding van het aantal abonnés nastreven.

De eenig bruikbare weg daartoe is verlaging der tarieven over de geheele linie. De groote batige saldi wettigen dat volkomen.

Als het bestaande stelsel hier en daar onbillijk mocht werken, dan zijn er genoeg middelen en wegen te vinden om aan deze kleine oneffenheden, die nimmer geheel te vermijden zijn, tegemoet te komen. Allermint is het noodig om daarvoor de bestaande regeling, waaraan naar de eigen verklaring van het Hoofdbestuur zoo groote voordeelen zijn verbonden, te vervangen door een systeem, dat op onjuiste motieven is gebaseerd, tot groote onbillikheden aanleiding geeft en waartegen de gebruikers volkomen terecht zich zoo krachtig verzetten.

Leiden, 9 Jan. 1929.

Mr. P. G. KNIBBE.

FINSCHES SCHEEPVAART-SUBSIDIES.

De heer K. W. Hoppu M. A., adviseerend lid van den Finschen Raad voor de Scheepvaart, wien door de Finsche Regeering in Maart 1926 opdracht werd gegeven aan haar rapport uit te brengen over den huidige stand van het Finsche Reederijbedrijf, resp. voorstellen te doen, die tot een gezonde ontwikkeling der Finsche nationale scheepvaart kunnen leiden, heeft in het nummer van 19 December jl. der Scandinavian Shipping Gazette een belangwekkende beschouwing aan deze materie gewijd. De schrijver wijst er allereerst op, dat het aandeel van Finland's in- en uitvoerhandel, hetwelk door schepen van andere dan Finsche nationaliteit vervoerd wordt, jaarlijks aanzienlijk toeneemt. In 1927 bedroeg de tonnage, benodigd voor het vervoer der door Finland uitgevoerde goederen: 4,5 miljoen bruto reg. tons; voor den invoer bedroeg het totaal der benodigde scheepsruimte 2,2 miljoen bruto reg. tons. De voor het vervoer van Finland's export benodigde scheepsruimte nam gedurende de laatste jaren met 60,7 pCt. toe; voor den invoer bedroeg de stijging zelfs 83,3 pCt. In 1927 bedroeg de totale Finsche uitvoer 6,7 miljoen tons, waarvan slechts 11,8 pCt. met Finsche schepen werden vervoerd; de resterende 88,2 pCt. kwamen integraal aan buitenlandsche scheepvaartmaatschappijen ten goede. De totale invoer bedroeg in hetzelfde jaar 2,6 miljoen tons; hiervan vervoerden Finsche reederijen 23,8 pCt. Van het totaalvervoer naar en van het buitenland, t.w. 9,3 miljoen tons, werden door Finsche schepen slechts 1,3 miljoen tons, zijnde 14 pCt. vervoerd, terwijl het aandeel der niet-Finsche reederijen 8 miljoen tons, zijnde 86 pCt. van het totaal, bedroeg. In vergelijking met 1926, toen Finland's aandeel 14½ pCt. bedroeg, is er dus wederom achteruitgang. Daar de vaart op Finland gedurende de lange wintermaanden, wanneer zware ijsgang de navigatie moeilijk en riskant maakt, voor niet speciaal versterkte schepen uitermate bezwaarlijk is, heeft de Finsche Regeering zich den laatsten tijd in het bijzonder bezig gehouden met de vraag, op welke wijze de noodzakelijk gebleken uitbreiding aan de nationale scheepvaart het krachtigst kan worden bevorderd. Zulks leidde tot de reeds genoemde opdracht aan den heer Hoppu, die in zijn kort geleden uitgebracht rapport tot de conclusie komt, dat de Finsche Staat een fonds, ten bedrage van Fmk. 100 miljoen, dient te creëren, waaruit dan aan daartoe in aanmerking komende Finsche reederijen leeningen, op basis van een rentevoet van 4 pCt. 's jaars, zouden kunnen worden verstrekt. Voorgesteld werd, dat leeningen tot een bedrag van maximum 50 pCt. van de aanschaffingswaarde der schepen, aflosbaar in acht jaren, gesloten zouden worden. In zijn rapport wijst de heer Hoppu erop, dat kapitaalsaanwas in Finland

vooral nog niet in zoo snel tempo plaats vindt, dat het den reederijen mogelijk is, de gelden noodig voor vlootuitbreiding op te nemen door een beroep op de geldmarkt. De aanzienlijke kapitalen, die Finland's groeiende buitenlandsche handel behoeft, zijn trouwens mede oorzaak, dat de rentevoet in Finland aanmerkelijk hooger is dan elders, zóó dat de Finsche scheepvaartmaatschappijen 8 tot 10 pCt. rente moeten vergoeden over debetsaldi in rekening-courant.

Het door den heer Hoppu uitgebracht rapport en de daarin neergelegde conclusies werden gunstig ontvangen en nadat zij verschillende instanties waren gepasseerd, diende de Finsche Regeering verleden jaar een wetsontwerp in, hetwelk voorziet in de vorming van een scheepvaartfonds. Op 15 Juni jl. werd het ontwerp door het Finsche Parlement aangenomen, nadat daarin alsnog enkele wijzigingen waren aangebracht, o.a.: 1o. vaststelling van den rentevoet op 6 pCt., 2o. opneming eener bepaling, dat geen leeningen zullen worden verstrekt voor den aankoop van schepen, die meer dan vijf jaar oud zijn, noch ten behoeve van schepen, die reeds langer dan een jaar onder Finsche vlag varen. Daartegenover keurde het Finsche Parlement goed, dat in bepaalde gevallen leeningen tot een bedrag van 75 pCt. der aanschaffingswaarde worden verstrekt. Met de aanneming van bovengenoemd wetsontwerp is intusschen nog slechts een eerste schrede gezet op den weg, die moet worden afgelegd, vooraleer daadwerkelijk financieele steun door den Finschen Staat kan worden verleend. Immers heeft het Parlement tot dusver de benodigde middelen nog niet gevoterd. Weliswaar is een verder wetsontwerp ingediend, hetwelk voorziet in de beschikbaarstelling van Fmk. 20 miljoen ten behoeve van het te vormen fonds, maar men betwijfelt in de kringen der direct-belanghebbenden, of een dergelijk bedrag op het oogenblik door het Parlement zal worden gevoterd, daar de betrokken financieele commissie reeds als haar meening te kennen heeft gegeven, dat 's lands financieele toestand de beschikbaarstelling van een zoodanig bedrag voor het oogenblik althans weinig geschikt doet schijnen.

Los van bovengenoemden vorm van Staatssteun, wordt den laatsten tijd tevens een krachtige propaganda gevoerd voor de verlening van Regeerings-subsidies aan reeds bestaande en nieuw op te richten scheepvaartlijnen onder Finsche vlag.

Weleer vond de Finsche papier- en cellulose-industrie een ruim afzetgebied in het Tsaristisch Rusland; de behoefte, om uitbreiding te geven aan den buitenlandschen handel, resp. nieuwe débouchés te zoeken, deed zich dan ook in veel mindere mate gelden dan thans, nu Finland, zelfstandig geworden tengevolge van den ongunstigen economischen toestand in de Sovjet-Unie, zijn afzetgebied in laatstgenoemd land verloren zag gaan. De navolgende tabellen geven een beeld van den groei van Finland's buitenlandschen handel gedurende het tijdvak 1924/27:

	Export in Millioenen Finmarken:	Import in Millioenen Finmarken:
1924	579.1	810.1
1925	624.7	1077.9
1926	712.7	1015.9
1927	698.1	1207.1

De Vereenigde Staten van Noord-Amerika, Zuid-Amerika, Azië en Afrika vormen thans Finland's voornaamste afzetgebied. Gedurende het tijdvak 1924/27 bedroeg de waarde van den uitvoer naar deze landen:

	Ver. Staten:	Zuid-Amerika:	Azië:	Afrika:
	(in millioenen Finmarken)			
1924	300,8	80,9	44,3	66,3
1925	295,6	108,—	48,7	72,7
1926	365,2	92,5	62,—	79,8
1927	340,6	96,6	53,7	105,5

De eenige geregelde overzeesche verbinding onder Finsche vlag is die naar Zuid-Amerika. De buitenlandsche lijnen, welke Finsche havens aanloopen, be-

schouwen — aldus de heer Hoppu — het Finsche exportverkeer voornamelijk als een welkome aanvulling van lading; overscheep komt dan ook zeer ten nadeele der buitenlandsche koopers maar al te vaak voor. Nieuwe directe verbindingen onder nationale vlag zouden nieuwe markten voor Finland's industrie openen; het zou op deze wijze mogelijk worden Finsch papier naar het Verre Oosten, Indië en Centraal Amerika te exporteeren. De vlucht, die de Finsche uitvoer naar Latijnsch Amerika heeft genomen, is goeddeels, zoo niet geheel, te danken aan de oprichting der Finland/Zuid-Amerika Lijn, die elke drie weken een afvaart van Finland naar Zuid-Amerika biedt. De schepen dezer lijn loopen alle Finsche havens van betekenis aan; de aanloophavens in Zuid-Amerika zijn: Rio de Janeiro, Santos en Buenos Aires, terwijl bij voldoende aanbod van lading ook Montevideo en andere havens worden aangevaren. Vijf reederijen met te zamen zeven stoomschepen van totaal 19.801 netto reg. tons nemen aan de geregelde vaart op Zuid-Amerika deel. Daar de Finland/Zuid-Amerika Lijn niet bij de z.g. Brazil-coffee Conference is aangesloten en uit dien hoofde niet participeert in het vervoer van koffie naar Finland, heeft de Finsche regeering aan het Parlement voorgesteld, de lijn een subsidie van Fmk. 2 miljoen te verleenen. Het ligt in de bedoeling dit bedrag jaarlijks ter beschikking van de lijn te stellen, totdat deze in staat is, dezen steun te ontberen.

In zijn rapport heeft de heer Hoppu mede de verlening der navolgende subsidies aan evt. op te richten nieuwe lijnen onder Finsche vlag bepleit, t.w.:

Finland/Noord-Amerika Lijn: twaalf afvaarten 's jaars, Fmk. 1.350.000,

Finland/Verre Oosten: vier afvaarten 's jaars: Fmk. 2.500.000,

Finland/Oost-Indië Lijn: zes afvaarten 's jaars: Fmk. 1.500.000,

Finland/Oost-Afrika Lijn: vier afvaarten 's jaars: Fmk. 400.000,

Finland/Centraal-Amerika Lijn: zes afvaarten 's jaars: Fmk. 765.000,

Finland/Australië Lijn: vier afvaarten 's jaars: Fmk. 1.600.000.

Met inbegrip der aan de bestaande Finland/Zuid-Amerika Lijn te verleenen subsidie, bedraagt het totaal der voorgestelde subsidiën Fmk. 10 miljoen per jaar. Reeds bestudeert een Finsche reederij, die over een viertal groote schepen beschikt, de mogelijkheid om een lijn tusschen Finland en Oost-Afrika te openen. *Indien zekerheid bestaat, dat loonende retourlading in voldoende hoeveelheid beschikbaar is*, zal de eerste afvaart binnen afzienbaren tijd geannonceerd worden.

Ofschoon het begrijpelijk is, dat scheepvaartkringen in Finland met leede oogen zien hoe een steeds groter deel van het Finsch vervoer den buitenlandschen reederijen bij gebrek aan eigen lijnen als het ware in den schoot wordt geworpen, is het tempo, waarin de heer Hoppu Finland „self supporting” wil maken, wel wat heel geforceerd, terwijl de middelen, waarmee hij de verwezenlijking van dit ideaal nastreeft, weinig geslaagd lijken, geslaagd in den zin van het scheppen van een krachtig nationaal scheepvaartbedrijf. De levensvatbaarheid der geprojecteerde lijnen staat vooral nog geenszins vast en het is in dit verband kenschetsend, dat reeds gesproken wordt van een Finsche lijn naar Oost-Afrika, ofschoon tot dusver de mogelijkheid, om voldoende loonende retourlading te secureeren, geheel in de lucht hangt. Terecht stelde de heer Helder in zijn belangwekkende Nieuwjaarsrede¹⁾, dat de kunstmatige overheidssteun, die in een steeds grooter aantal landen aan het scheepvaartbedrijf verleend wordt, voor een belangrijk deel oorzaak is van de ongezonde en in den omvang van den huidige wereldhandel geenerlei steun vindende uitbrei-

¹⁾ Zie E.-S. B. van 2 Jan. jl.

ding der handelsvloot eenerzijds en van de scherpe concurrentie, die op tal van routes door op eigen kracht aangewezen lijnbedrijven van „sheltered shipping companies” anderzijds wordt ondervonden.

Door het uit economisch oogpunt trouwens ook niet te verdedigen stelsel van overheidssteun creëert men geen intrinsiek krachtige bedrijven; de — weinige — landen, die vooralsnog terecht principieel afwijzend staan tegenover het subsidiestelsel in welken vorm ook, kunnen daarentegen zonder uitzondering wijzen op een nationaal reederijbedrijf, dat, geheel op eigen resources aangewezen, zich op normale wijze heeft kunnen ontwikkelen en in eigen kracht tot bloei werd gebracht.

Op den duur moet het stelsel der Regeeringssubsidies, zoals de heer Heldring mede terecht stelde, tot onhoudbare toestanden leiden; moge de Volkenbond spoedig tot inzicht komen, dat ook hier een taak voor hem is weggelegd!

C. V.

RECHT EN BILLIJKHEID BIJ SCHADEREGELING IN DE ONGEVALLENVERZEKERING.

Sedert het begin dezer eeuw heeft zich, als gevolg van de groote vlucht, die de Ongevallenverzekering heeft genomen, een nieuw onderdeel der geneeskunde ontwikkeld, namelijk de *Ongevallengeneeskunde*. Deze heeft eenerzijds de chirurgische behandeling van ongevallsletsels belangrijk verbeterd, anderdeels heeft zij geleerd, een objectief-wetenschappelijke oplossing te vinden voor talloze problemen, die zich in de practijk der ongevallenverzekering voordoen.

De „*Unfallbegutachtung*”, de „*Sachverständigentätigkeit*” in ongevallszaken is een specialisme geworden, dat ons het noodige inzicht heeft verschaft, om objectief te beslissen, wat lichamelijk gevolg van een ongeval is en wat niet, en welke mate van arbeidsongeschiktheid van een ongeval het gevolg is.

Alleen door de toepassing van deze wetenschap is het mogelijk tot een *rechtvaardige* en *billijke* schaderegeling in de Ongevallenverzekering te geraken.

Nu doet het zonderling aan, dat iemand wien recht en billijkheid boven alles moet gaan, immers een jurist, een betoog voert, waarvan de toepassing zich keert *tegen* een objectief-wetenschappelijke beoordeling van ongevallsletsels en vóór een systeem van schaderegeling, waarbij recht en billijkheid op bedenkelijke wijze in de knel komen.

Het is *Mr. B. Kist*, die in het nummer van 5 December van dit Tijdschrift een warme aanbeveling schrijft voor een zakenman, die een polis heeft samengesteld, wier bepalingen lijnrecht ingaan tegen een gezonde ontwikkeling van het Ongevallenverzekeringsbedrijf in de wetenschappelijke richting, hierboven aangegeven.

Voor deze ontwikkeling is immers noodig, dat het onderzoek en de beoordeling van ongevallsletsels niet worden belemmerd door allerlei min of meer chicaneuze beletselen, zoals in de door *Mr. Kist* aanbevolen verzekeringsvoorwaarden zijn aangebracht. Een dergelijk beletsel is bijv. een bepaling, die aan den verzekerde het recht geeft om desnoods tot 3 maanden toe te wachten met de aangifte van een ongeval, en, à plus forte raison, een bepaling, die bij sterfgeval den termijn van aangifte onbepaald laat. Kan de belanghebbende aannemelijk maken, dat het nalaten van aangifte binnen den korten termijn, in de meeste polissen bepaald, hem redelijkerwijze niet kan worden verweten, dan is er alle reden om de aangifte alsnog te doen gelden, doch wanneer hij willekeurig de aangifte langeren tijd uitstelt, dan belemmert hij door eigen schuld het onderzoek naar de juistheid zijner beweringen zoozeer, dat in vele gevallen de geneeskundige-adviseur van den verzekeraar zich onmogelijk meer een oordeel kan vormen over het ongeval en deszelfs gevolgen.

In de literatuur over ongevallengeneeskunde wordt

er telkens weer de nadruk op gelegd, dat een onmiddellijk volledig onderzoek voor de juiste beoordeling noodzakelijk is.

De ervaring leert, dat onder de te late aangiften een groot aantal gevallen schuilt, waarin van een ongevallsletsel geen sprake is, of waarin nietigheden tot onredelijke proporties zijn opgeblazen. Het is dan ook onbillijk den verzekeraar te beletten, dat hij maatregelen neemt, om te voorkomen, dat door de late aangifte (vaak is de patiënt reeds lang hersteld) het geneeskundig onderzoek onmogelijk wordt gemaakt.

Mr. Kist zal hiertegen aanvoeren, dat de verzekerde of zijn erfgenamen verklaringen van den geneesheer, die den verzekerde behandeld heeft, zullen kunnen overleggen. Men bedenke daarbij echter wel, dat de meeste behandelende geneeskundigen de ervaring missen, om het noodige inquisitoire onderzoek naar de toedracht van het „ongeval” in te stellen en volledig vast te leggen, en van hen niet te verwachten is, dat zij de verzekeringsgeneeskunde voldoende zullen beheerschen.

Den jurist zou ik ook willen vragen of het in overeenstemming is met goede rechtsbegrippen, dat de eene partij zou worden gedwongen zich neer te leggen bij een deskundig oordeel, dat door de tegenpartij wordt geproduceerd zonder dat de eerste op de keuze van den deskundige invloed heeft gehad; veel meer deze deskundige de behandelende geneesheer, dus de vertrouwensman, der tegenpartij is.

Mr. Kist meent ook, dat de behandelende arts in de practijk wel nooit zal weigeren een verklaring omtrent de mate van ongeschiktheid af te leggen. Weet hij dan niet, dat het afleggen van dergelijke verklaringen in de meeste groote afdelingen, en in vele kleinere van de *Nederlandsche Maatschappij ter Bevordering der Geneeskunde* bij bindend besluit is verboden en nog onlangs door de *Centrale Commissie voor de Beroepsbelangen* dier Maatschappij is ontraden? Terecht m.i.: Immers door het vragen van controlediensten van den behandelenden geneesheer, wordt deze maar al te dikwijls geplaatst voor het conflict tusschen de verlangens van zijn patiënt en zijn plicht om de waarheid te zeggen. En zoo zwakke karakters in dien strijd bezwijken, is daarbij noch de publieke moraliteit, noch het aanzien van den geneeskundigen stand gebaat.

Een schaderegeling, gebouwd op de verklaringen van den behandelenden geneesheer, is daarom af te keuren.

De door *Mr. Kist* gepropageerde polisvoorwaarden hebben de bepaling laten vervallen, dat ziekelijke omstandigheden van den verzekerde tijdens het ongeval, de schadeloosstelling volgens het inzicht van den geneeskundigen adviseur van den verzekeraar verminderen. *Mr. Kist* juicht er over, dat daarmee een put van eidelooze chicanes en geharrewar is gedempt. Inderdaad is de bepaling, aldus geredigeerd, onjuist. Niet de geneeskundige adviseur van den verzekeraar alléén, doch deskundigen van beide partijen, c.q. de later te noemen arbiters, hebben bij geschil dergelijke zaken uit te maken.

Het ontbreken van een bepaling, die er voor waakt, dat de verzekeraar slechts aansprakelijk is voor de gevolgen van het ongeval, en niet voor allerlei andere dingen, die met een *ongevallen*-verzekering niets te maken hebben, is echter in strijd met het meest elementaire rechtsgevoel. Wie een dergelijk contract verdedigt, toont zijn algeheele onkunde op het gebied der verzekeringsgeneeskunde.

In de goed geredigeerde polissen komt een bepaling voor, die hierop neerkomt:

„Aan een ongeval kan geen aanspraak op uitkeering worden ontleend, indien het een gevolg is van een ziekelijken toestand, waarin de verzekerde op het oogenblik van het ongeval verkeerde, en indien door zoo'n toestand de gevolgen van het ongeval worden verergerd, dan heeft de verzekerde geen aanspraak op een hoogere uitkeering, dan zoude zijn verschuldigd geweest, indien een normaal per-
soon door hetzelfde ongeval werd getroffen.”

Op deze wijze wordt het risico beperkt tot de werkelijke gevolgen van het ongeval en worden allerlei ziekte-toestanden uitgesloten. Geschiedt dit niet, dan komt men tot allerlei dwaasheden:

Een verzekerde heeft een steenpuist. Deze wordt langzamerhand rijp en vormt een verhevenheid boven het niveau van de huid. Het is duidelijk, dat dit zieke huidgedeelte talloze malen in aanraking komt met allerlei voorwerpen. De patiënt stoot den steenpuist: dus 'een ongeval heeft plaats gehad. „Daardoor”, zoo redeneert de patiënt en vaak ook de dokter, ontstaat bloedvergiftiging en de patiënt sterft. Mr. Kist eischt in dit geval uitkeering, immers de ziekelijke omstandigheid, dat de patiënt een steenpuist had, komt niet in aanmerking. Dat, als 's mans stoel of tafel met een gezond huidgedeelte in aanraking was gekomen, hij dit niet eens zou gevoeld hebben, laat staan er hinder van zou hebben gehad, laat Mr. Kist koud. Stierf deze man aan een ongeval of aan een ziekte?

Tweede geval: Een man, lijdende aan spierrheumatiek, raapt een papiertje van den grond op. Hij krijgt daarbij spit in den rug: ongeval! uitkeeren! Dat het spit een zuivere ziekte-toestand zou zijn, is een chicane van den onbetrouwbaren verzekeraar.

Derde geval: Een patiënt heeft ruggemergstering (tabes). Bij deze ziekte zijn de beenderen buitengewoon broos. Deze patiënten missen ook vrijwel het stuur over hunne bewegingen. Dientengevolge loopt hij tegen een stoel aan, breekt zijn been, moet langen tijd te bed liggen. Het vooze gestel verdraagt dit niet: longontsteking, dood. Weigert de maatschappij uit te keeren, dan chicaneert zij, volgens Mr. Kist.

Vierde geval (een soortgelijk heeft vermoedelijk Mr. Kist eens bijgewoond). Een man met sterke aderverkalking schrikt voor een plotseling voorbijruijzenden auto, hij stapt opzij en struikelt even over een trottoirband, doch blijft nog op de been. Door den schrik krijgt hij een beroerte (d.w.z. scheur in de verkalkte hersenvaten) en sterft: Uitkeeren! op straffe van disqualificatie door Mr. Kist.

Ik zou zoo door kunnen gaan. Talloze gevallen van tuberculose, van onderlijfsbreuken, van zware suikerziekte en ettelijke ziekten meer worden aldus onder de ongevallenverzekering gebracht en deze wordt uitgebreid tot een ziekte- en een levensverzekering, zonder dat daarvoor een adaequate premie wordt betaald. Immers in al deze gevallen is niet het ongeval de oorzaak van de invaliditeit of den dood, doch een ziekte-toestand.

Inwendige schouwing acht Mr. Kist een onbillijken eisch. Inderdaad is in het systeem van Mr. Kist deze overbodig. De man is dood, er is een ongeval al of niet terecht als oorzaak van den dood aangegeven; welnu indien een ziekte, waaraan een onbeteekeend ongeval, dat met de ziekte niets heeft uit te staan, is voorafgegaan of daarmede samenhangt, als doodsoorzaak niet mag worden uitgesloten, dan schiet er voor den verzekeraar niets over dan te betalen. Wat zou het hem baten, als de sectie aan het licht bracht, dat de getroffene reeds vóór het ongevalletje met den dood in de schoenen liep?

Uit de boven aangehaalde voorbeelden blijkt wel voldoende, dat het denkbeeld van Mr. Kist, keuring vóór het aangaan van het contract, niet ter zake dienende is. In de meeste gevallen gaat het niet om ziekten, die hij het aangaan van de verzekering reeds bestonden.

Mr. Kist verbeeldt zich, dat de slechte risico's zullen worden gecompenseerd door de „ijzersterke substituties”, die een bijzonder goed risico zouden aanbieden. Deze aan de schrijftafel bedachte constructie zal wel bij de deskundige medici geen opgang maken. Al is het denkbaar, dat de een of andere sterk gebouwde man eens in omstandigheden komt, waarbij zijn botten nog weerstand bieden, terwijl die van den gemiddelden mensch zullen breken; zoo fijn gedoseerd zijn in den regel de ongevalsletsels niet, en in geen

geval weegt die problematische verhoogde weerstand op tegen de talloze gevallen van minderwaardigheid; die ik genoemd heb.

Heb ik tot nog toe hoofdzakelijk de bezwaren van den *medicus* tegen het artikel van Mr. Kist uiteengezet, ik kan dit opstel niet eindigen zonder nog eenige woorden te berde te brengen over de arbitrage, een onderwerp, dat de jurist wel tot zijn terrein zal rekenen, doch waarover de *medicus*-deskundige toch ook uit ervaring kan spreken.

Arbitrage is voortreffelijk, maar waarom sluit de door Mr. Kist zoo bewonderde polis dan de groote meerderheid der gevallen van arbitrage uit? Schuilt hier een addertje, neen een boa constrictor, onder het gras? Hierin zit immers een groot gevaar voor de verzekerden en een groot, doch onrechtmatig voordeel voor den verzekeraar. Het bedrag, dat een Maatschappij jaarlijks voor tijdelijke invaliditeit uitkeert, is veel grooter, dan dat voor dood en blijvende invaliditeit en voor dat grootste bedrag aanvaardt de verzekeraar van Mr. Kist geen onpartijdige berechting?

Trouwens wat er verder over arbitrage wordt gezegd, heeft ook zijn bedenkelijken kant. De verzekerde wordt niet beperkt in de keuze van zijn arbiter, de verzekeraar zou zijn deskundigen niet vrij mogen kiezen. De eerste kiest, de ervaring leert dat, niet meestal een „arbiter, die niet in nauwe relatie met hem staat, doch een hoogstaand, onafhankelijk man”. Neen, in de practijk kiest de verzekerde bijna altijd zijn behandelenden geneesheer, die zich meestal reeds over het geschilpunt heeft uitgesproken.

Waar Mr. Kist zegt, dat in de meeste polissen staat, dat arbitrage alleen openstaat over den uitleg der polisvoorwaarden, begrijp ik hem niet goed. Mijns inziens is een vordering, die niet op de polisvoorwaarden is gegrond, vanzelf nietig en hebben de arbiters recht te spreken op grond van het gesloten contract.

Waarom zouden de verzekeraars liever arbitrage wenschen, dan een uitspraak van de rechtbank? Omdat het bijna altijd gaat om feitelijke, medische kwesties en omdat juristen medische argumenten wel kunnen tellen, maar niet wegen.

Dat de verzekerden er onder de door de goede maatschappijen geredigeerde bepalingen nog niet zoo slecht aan toe zijn, kan ik op grond van eigen ervaring constateeren. Sedert vele jaren ben ik geneeskundig adviseur van drie maatschappijen en adviseer jaarlijks over eenige duizenden ongevallen. Welnu, het is mij nog nooit overkomen, dat een door mij uitgelokte arbitrage is verloren, omdat de maatschappijen steeds liever uitkeeren dan een arbitrage te verliezen. Het staat wel vast, dat dus in talrijke gevallen wordt uitgekeerd, waar geen recht op uitkeering bestaat, doch waar het bewijs daarvan niet absoluut is te leveren. De arbitrage heeft een groote preventieve kracht tegen te rigoureuze schaderegeling door den verzekeraar.

Waar het stuk van Mr. Kist protest van den kant der verzekeraars heeft uitgelokt, leek het mij niet ondienstig de door hem besproken kwesties ook eens van den kant van den geneeskundigen adviseur te bezien.

Dr. C. M. Mol.

* * *

N a s c h r i f t. Met zeer veel belangstelling nam ik kennis van de medische beschouwingen van Dr. Mol, die zeer zeker ernstige overweging verdienen. Bij één enkele opmerking van den geachten inzender, zou ik gaarne even stil blijven staan, omdat die opmerking missschien aanleiding zou kunnen geven tot onjuiste gevolgtrekkingen. Ik bedoel de opmerking, dat het hem, Dr. Mol, in zijn langjarige practijk als geneeskundig adviseur van drie verzekeringsmaatschappijen nog nooit is overkomen, dat een door hem uitgelokte arbitrage is verloren, omdat de maatschappijen steeds liever uitkeeren, dan de kans te loopen een arbitrage te verliezen. Tegenover de groote ervaring van Dr. Mol, is mijne ervaring t.a.v. geschillen

bij ongevalverzekering inderdaad ietwat poover te noemen. Ik vermeld haar alleen, omdat zij de ervaring van Dr. Mol eenigszins schijnt aan te vullen. Ik heb — afgezien van een aantal rechterlijke en scheids-rechterlijke vonnissen, waarvan ik kennis nam — van meer nabij slechts twee geschillen meegemaakt. In beide zaken hadden de door mij bedoelde maatschappijen iedere uitkeering geweigerd; in beide gevallen ontving de verzekerde, na arbitrage, eene, aanvankelijk geweigerde, uitkeering. Men mag dus uit Dr. Mol's opmerking niet concluderen, dat arbitrage in de praktijk den verzekerde nimmer helpt, al zal in de meeste gevallen den verzekerde zijn eisch worden ontzegd — ik neem dit op gezag van den schrijver gaarne aan, twijfelde hier trouwens niet aan.

Naast haar indirecte beteekenis (preventieve kracht tegen te rigoureuze schaderegeling door den verzekeraar) kan de arbitrage — Dr. Mol zal dit wel niet ontkennen — dus voor den verzekerde ook een direct nut opleveren.

Naar aanleiding van de voorbeelden, door den geachten schrijver gesteld, in het bijzonder van het voorbeeld van den verzekerde, die zich bukt om iets op te rapen, moge ik opmerken, dat mij niet duidelijk is wat hij onder *ongeval* verstaat.

Ten slotte nog een opmerking van algemeenen aard — te lang reeds verwijden wij bij detailkwesties. Hem, die in de ongevallenverzekering belang stelt, zou ik willen aanraden: Vergelijk eens nauwkeurig Lloyd's Accident Policy t.a.v. de besproken punten, met de hier gebruikelijke maatschappijpolissen. Naar mijn meening zal de objectieve beoordeelaar tot de conclusie moeten komen, niet alléén, dat die polis duidelijker en overzichtelijker is en vermoedelijk minder aanleiding tot geschillen zal geven, maar ook, dat zij, anders dan de hier gebruikelijke polissen, eerder den indruk maakt van een door beide partijen in gemeenschappelijk overleg opgemaakte, met het belang van *elk van beide partijen* rekening houdende overeenkomst, dan van een éézijdig opgesteld geschrift. Het wil mij voorkomen, dat de beginselen, die in die polis, evenzeer als in de door mij bedoelde makelaarspolis, tot uiting komen, te verkiezen zijn boven de m.i. ietwat opportunistische beginselen, die in vele maatschappij-polissen worden gehuldigd.

B. KIST.

ONGEVALLENVERZEKERINGS-POLISSEN.

Jhr. Mr. H. Smissaert te 's-Gravenhage schrijft ons:

Mr. B. Kist, in het No. van 5 December ll. polisvoorwaarden voor ongevallenverzekering als pro verzekeraar en contra verzekerde veroordeelend, stelt tegenover den verzekerde, die verzuimt de polis te lezen en die in alles geheel bona fide is, den verzekeraar, wiens toeleg het is zijn wederpartij te onthouden wat deze toekomt. Inderdaad kan en zal deze positie zich in eenige gevallen wel voordoen. Maar de vraag is: of *behoortijke* verzekeraars (zoo zijn er ook!) *daartoe* voorwaarden als door Mr. K. gemaakt, opnemen.

Hierbij moge ik opmerken: 1e. dat in de latere jaren de ongeval-voorwaarden over 't geheel ruimer zijn geworden en vrijgevier worden toegepast; 2e. dat concurrentie vele maatschappijen leidt tot vaak groote coulance; 3e. dat de verzekeraar, die aan zijn goeden naam hecht, reeds daarom rechtmatige grieven van zijn cliënten ducht; 4e. dat voorwaarden als de gewraakte te verklaren zijn uit des verzekeraars behoefte zich te wapenen tegen onredelijke eischen of (voor verzekeraar schadelijke) handelingen of verzuimen van verzekerde of verzekeringnemer. Ik begrijp, dat wie niet „in het vak is”, geen besef heeft van de onmogelijke chicanes en excepties, welke soms den verzekeraar tegemoet worden gevoerd, noch ook van de dreigementen, tegen hem geuit als hij niet geven wil, wat naar billijkheid van hem niet mag worden gevraagd.

Dit in 't algemeen. De practijk geeft de ratio aan en verklaart de gewraakte voorwaarden als rationeel.

De aangifte-termijn schijnt Mr. K. te kort. Weet hij, dat verreweg de meeste aangiften ná den termijn inkomen en toch erkend worden? Eene behoortijke polis geeft ruim respijt (ik ken er een met 60 dagen), mits aangetoond wordt, dat de vertraging redelijkerwijze niet tegengeworpen mag worden. Waartoe is spoed noodig? De verzekeraar, straks tot betalen gehouden, heeft alle belang bij volledige kennis, dus bij dadelijk bericht. En brengt ook des verzekeringnemers belang niet mee, dat hij en de verzekeraar onverwijd de feiten vaststellen?

De „ziekelyke omstandigheden” van den getroffen. Mr. K. acht dit exoneratie-verlangen des verzekeraars niet redelijk, want op dien voet is de wederpartij niet „inderdaad verzekerd”. Maar mag dan de verzekeraar niet eenig risico uitsluiten? Een verzekerde moge wenschen, dat hij, in ziekelyke omstandigheden verkeerende, bij een ongeval als normaal gezond wordt beschouwd, de verzekeraar gaat hiervan uit, dat hij slechts het *ongeval*-risico van *normale* personen wil dekken; daarop berust zijne premie. Overigens: een behoortijke verzekeraar zal slechts in evidente gevallen van causaal verband de ziekelyke omstandigheid naar voren brengen.

De bevoegdheid tot sectie. Menigeen, aldus Mr. K., zal dit immoreel vinden, strijdig met zijne godsdienstige en piëteitsbeschouwingen. Erkent men echter, met Mr. K., dat sectie soms het eenig-zekere bewijsmiddel omtrent de doodsoorzaak zijn kan, dan rijst de vraag, waarom verzekeraar van mogelijk gebruik behoort af te zien. Het gaat bij doodgevallen vaak om groote bedragen ('n ton of meer). Practisch komt sectie *uiterst zelden* voor (in hoeveel jaren éénmaal bij een omvangrijke portefeuille?). Waar is hier het immoreele? Wie bezwaar heeft, trachte de bepaling uitgeclausuleerd te krijgen of vermijde de onzedelijke overeenkomst.

De arbitrage. . . Hierover ware zeer veel te zeggen, maar ik moet mij beperken. Daarom slechts dit. Mr. K. dwaalt in feite, als hij meent, dat de behandelende geneesheer rapportjes afgeeft. Mr. K. dwaalt, als hij meent, dat de arbitrage alleen „over den uitleg der polisvoorwaarden” kan loopen, niet ook over de mate van invaliditeit, want ook dit punt wordt door de polisvoorwaarden beheerscht. Mr. K. dwaalt, als hij met eene door hemzelf verworpen insinuatie (maar waarom die dan toch geuit?) de onderstelling oppert, dat verzekeraars arbitrage verkiezen, omdat de rechter eerder den economisch-zwakkere tegen de meer-bevoorrechte (maatschappij) in het gelijk zou stellen (met voorbijgaan dus van wat tusschen partijen *recht* is!). Mr. K. dwaalt als hij schrijft: „Een verzekerde te goeder trouw zal zeer zeker niet een arbiter benoemen, die in nauwe relatie tot hem met betrekking tot het geschilpunt staat; hij zal integendeel erop uit zijn een hoogstaanden, onafhankelijken arbiter aan te wijzen.” Mijne ervaring uit veeljarige practijk is vlak omgekeerd: bijna altijd wordt als arbiter de behandelende geneesheer aangewezen en deze tracht dan veelal als derden scheidsman een geneesheer benoemd te krijgen, die zich reeds ten gunste van verzekerde heeft uitgesproken. Waarlijk onafhankelijke medische autoriteiten worden door des verzekerden arbiter herhaaldelijk gewraakt.

Zooals gezegd, over dit alles ware nog heel veel meer op te merken.

Is dan, gelijk Mr. K. betoogen wil, des verzekerden positie „te zwak”, tegenover die des verzekeraars? Eene behoortijke Maatschappij stelt behoortijke voorwaarden en past die behoortijke toe.

* * *

Naschrift. Met de belangwekkende, heldere en zakelijke opmerkingen van Mr. Smissaert, speciaal

niet de algemeene, kan ik mij voor een groot gedeelte zeer goed vereenigen — echter niet met de slotsom waartoe de geachte schrijver komt.

Aan de hand van de beschouwingen van den heer Smitsaert wil ik trachten, de bezwaren, die ik tegen enkele voorwaarden heb, te preciseeren.

De *aangiftetermijn* (zelfs de bedoelde termijn van 60 dagen) is m.i. niet juist geregeld, omdat zij onbillijk kan werken. Ik verwijs naar mijn voorbeeld van den erfgenaam, onkundig van het bestaan der overeenkomst, die eerst na dien termijn de polis vindt of in zijn bezit krijgt. Een aannemelijke en voor beide partijen billijke regeling treft men aan in Lloyd's Accident Policy: „When notice is not received by the Underwriters within 7 days after the occurrence of the accident, a fair and reasonable explanation for the delay must be given, otherwise the claim will not be admitted.”

De *ziekelijke omstandigheden*. Ik heb getracht aan te toonen: a. dat dit risico in de premie, die o.a. berekend wordt op grond van ongevalstatistiek (die géén rekening houden met ziekelijke omstandigheden), is verdisconteerd; b. dat de verzekering door deze exoneratie veel van haar aantrekkelijkheid verliest. Ik geloof daarom, dat de verzekeraar zich door de uitsluiting van dit risico meer kwaad dan goed doet. Lloyd's polis zwijgt over ziekelijke omstandigheden, doch verklaart den verzekeraar niet aansprakelijk, indien de verzekerde tijdens het ongeval krankzinnig of dronken was.

De *bevoegdheid tot sectie*. Het is moeilijk hierin een goede oplossing te vinden, omdat sectie in enkele gevallen het éénige middel is om de doodsoorzaak met absolute zekerheid vast te stellen. Toch blijf ik van oordeel, dat de bepaling, zooals zij thans doorgaans luidt, uit de verzekeringsvoorwaarden behoort te worden verbannen. Lloyd's polis kent den verzekeraar de sectie-bevoegdheid niet toe.

De Arbitrage.

„*Rapportjes*” — mij is zulks bekend — worden door den behandelenden geneesheer uiterst zelden afgegeven, en zeer zeker nimmer, indien zij zouden strekken ten nadeele van den verzekerde. Ik meende echter, dat de behandelende geneesheer wel eens verklaringen afgaf (mij zijn er althans enkele onder de oogen gekomen), indien daardoor de aanspraken van den verzekerde werden gesteund. Nu dienen de verklaringen, die ik besprak, tot grondslag van een eisch van den verzekerde, en daarom nam ik aan, dat de behandelende medici geen bezwaar zouden maken om die aan den verzekerde, ten bate van zijn eisch, af te geven. Ik neem gaarne op gezag van Mr. S. aan, dat de behandelende geneesheer nimmer, dus ook dan niet, verklaringen pleegt af te geven. Dan wordt dus in de practijk steeds de medische adviseur van de maatschappij uitgestuurd om de mate van invaliditeit vast te stellen.

De verzekeraar kan zich m.i. tegen *arbitrage over de mate van invaliditeit* verzetten, wanneer, volgens de polisvoorwaarden, een uitkeering „naar den graad der invaliditeit” door den verzekeraar zelf wordt vastgesteld. Hoe dit ook zij, in geen geval zal men kunnen betwisten, dat de verzekeraar, die omtrent alle geschillen arbitrage kan aanvragen, sterker staat dan de verzekerde, die *alléén* betwiste vorderingen tot uitkeering op grond van de polisvoorwaarden, voor arbiters kan brengen.

De *rechter*, die in dubieuze zaken den verzekerde tegenover de maatschappij in het gelijk zou stellen zou, volgens Mr. S., voorbijgaan, wat tusschen partijen *recht* is. Is dat wel zoo zeker? Ik meen, dat de rechter zich zou kunnen beroepen op den rechtsregel, dat éénzijdig vastgestelde bedingen en formulieren (i.c. de maatschappij-polis) moeten worden uitgelegd ten voordeele van de wederpartij (i.c. de verzekerde) of op de bepaling dat, ingeval van twijfel, eene overeenkomst moet worden uitgelegd ten nadeele

van dengenen, die iets bedongen en ten voordeele van hem, die zich verbonden heeft.

Dat de verzekerde een *onpartijdigen arbiter* aanwijst, schijnt zeer zelden voor te komen. Toch komt het voor en dan moet het voor den verzekerde wel zeer onaangenaam zijn te ervaren, dat de maatschappij tot „onpartijdigen” haar medicus, die ter zake reeds bevooroordeeld is, benoemt. Lloyd's polis eischt geen arbitrage.

Conclusie. Ik blijf dus de meening toegedaan, dat bij *objectieve* beschouwing van de gebruikelijke maatschappijpolissen aan den dag treedt, dat de positie van den verzekerde op verscheidene punten te zwak is tegenover die des verzekeraars en in die opvatting word ik versterkt door een (nog) niet gepubliceerd artikel van een assuradeur (die zoo vriendelijk was mij een afschrift te doen toekomen), waarin ruitelijk wordt erkend, nadat op de chicanes van verzekerden is gewezen: „Is het dan te verwonderen, dat de verzekeraar zich daartegen wapent door het formuleeren van voorwaarden, die, het zij gaarne toegegeven, een *fatsoenlijk verzekerde onereus kunnen voorkomen*”), doch die dan ook niet voor hem zijn bedoeld?” Mag men hieruit niet concludeeren, dat de basis, waarop de ongevallenverzekering hier te lande wordt uitgeoefend, niet geheel gezond is en dat het instituut der ongevallenverzekering er wel bij zou varen, indien naar ruimere beginselen zou worden gestreefd?

B. KIST.

De discussie over de polissen van ongevallenverzekering naar aanleiding van het artikel van Mr. B. Kist „Verzekeraar tegenover Verzekerde”, opgenomen in E.-S. B. van 5 Dec. jl., is na de plaatsing van bovenstaande artikelen gesloten.

Volledigheidshalve wijzen wij er onzen lezers op, dat Mr. H. T. Asser, die in het nummer van 19 Dec. jl. van ons tijdschrift reeds op het bovengenoemde artikel van Mr. B. Kist reageerde, nogmaals op zijn naschrift is teruggekomen. Zijn beschouwingen konden echter niet opgenomen worden, aangezien wij meenen, dat aan dit vraagstuk door het zoowel van verzekeringstechnische als van medische zijde te doen belichten, voldoende aandacht is geschenken.

Red.

DE INDISCHE MIDDELEN OVER OCTOBER 1928.

De totale opbrengst der Landsmiddelen sedert den aanvang van dit jaar bedroeg op het einde van verslagmaand f 588.177.000 tegen f 533.012.000 in de eerste 10 maanden van het vorig jaar of ruim 35 m/m. meer, waarin is begrepen 20 m/m aandeel van Ned.-Indië in een achterstallige uitkeering uit de Nederlandsche oorlogswinstbelasting.

De ontvangsten in verslagmaand bedroegen ruim f 8.3 m/m minder dan in dezelfde maand van 1927, doch de gemiddelde maandraming werd nog met f 6 m/m overschreden.

Ten aanzien van deze lagere maandopbrengst valt al dadelijk op te merken, dat in October 1927 als geheel op zichzelf staande uitkeering een aandeel in de winst der mijnbouwmaatschappij Billiton tot een bedrag van f 3 m/m werd ontvangen.

Overigens werd deze teruggang veroorzaakt door:

de belastinggroep	ad circa	f 3.8 m/m
„ monopolies	„ „	„ 0.4 „
„ producten	„ „	„ 3.— „

met daartegenover een hoogere opbrengst bij:

de bedrijven	ad circa	f 1.3 m/m
allerlei middelen	„ „	„ 0.6 „

Vergeleken met de gemiddelde maandraming werd meer ontvangen aan:

belastingen	circa	f 4.9 m/m
monopolies	„ „	„ 0.1 „
bedrijven	„ „	„ 1.2 „

en minder aan:

allerlei middelen	circa	f 0.2 m/m,
-------------------	-------	-------	------------

1) Cursiveering van mij. K.

terwijl bij de producten geen belangrijk verschil te constateeren valt.

Vergelijking der ontvangsten in verslagmaand met die in dezelfde maand van het vorig jaar.

1. Belastingen (belangrijkste):

invoerrecht	meer	f 0.694	m/m
accijnzen	"	" 0.140	"
personeele belasting ..	"	" 0.002	"
successierecht	"	" 0.023	"
slachtbelasting	"	" 0.070	"
uitvoerrecht	minder	" 0.144	"
statistiekrecht	"	" 0.003	"
inkomstenbelasting ..	"	" 0.592	"
vennootschapsbelasting .	"	" 3.013	"
verponding	"	" 0.101	"
zegelrecht	"	" 0.633	"
landelijke inkomsten ..	"	" 0.384	"

Alle bovengenoemde belastingen brachten méér op dan de gemiddelde maandraming, uitgezonderd de verponding en het zegelrecht, die resp. f 0.401 m/m en f 0.625 m/m minder opleverden, hetgeen bij de verponding zijn bekende oorzaak vond in den uitgestelden aanslag over het loopend jaar in verband met de invoering der nieuwe verpondingsordonnantie en bij het zegelrecht het gevolg is van collectieve betaalbaarheid in verslagmaand van reeds in vorige maanden aan immigranten teruggegeven zegel- en ontschepingsgelden tot een bedrag van ruim f 1.145 m/m.

Het invoerrecht nam evenals in vorige maanden belangrijk toe en overtrof in de eerste 10 maanden van dit jaar de opbrengst in hetzelfde tijdvak van het vorig jaar en het evenredig gedeelte der jaarraming met resp. f 8.3 m/m en f 11 m/m.

De lagere opbrengst der inkomsten- en vennootschapsbelasting en der landelijke inkomsten in verslagmaand vergeleken met October 1927 houdt verband met de omstandigheid, dat deze middelen in vorige maanden ruimer vloeiden, hetgeen, vooral wat de vennootschapsbelasting betreft, haar oorzaak vond in een vroegtijdige vaststelling van belangrijke aanslagen. De totaal ontvangsten dezer drie belangrijkste belastingen in dit jaar tot einde van verslagmaand waren resp. f 1.276 m/m, f 3.209 m/m en f 1.040 m/m meer dan in de eerste 10 maanden van het vorig jaar.

2. Monopolies.

opium	meer	f 0.085	m/m
zout	minder	" 0.021	"
pandhuizen	"	" 0.445	"

Vergeleken met de gemiddelde maandraming gaf:

opium	meer	f 0.507	m/m
zout	minder	" 0.007	"
pandhuizen	"	" 0.410	"

De toename der opiumopbrengsten is hoofdzakelijk het gevolg van de maatregelen, die getroffen werden ter intensiever bestrijding van den sluikhandel, terwijl de belangrijke achteruitgang bij de pandhuisregie in verslagmaand evenals in de vorige maand is toe te schrijven aan het sinds 1 April 1928 geldende nieuwe rentetarief, waarbij de beleeningstermijn voor de goedkoop panden met twee maanden werd verlengd, zoodat in deze en de vorige maand het aantal lossingen en herbeleeningen aanmerkelijk minder was dan gewoonlijk.

De totaalopbrengst der leenbanken in de eerste 10 maanden van dit jaar bewoog zich dicht om het evenredig gedeelte der jaarraming.

3. Producten.

steenkolen	meer	f 0.014	m/m
kina	minder	" 0.077	"
caoutchouc	"	" 0.012	"
boschwezen	"	" 0.160	"
goud	"	" 0.024	"
tin	"	" 3,121	"

Alleen kina en caoutchouc bleven beneden de gemiddelde maandraming. De opbrengsten van deze twee cultuurs bleven gedurende de eerste 10 maanden van

dit jaar bij die over hetzelfde tijdvak van 1927 ten achter met resp. f 77.000 en f 150.000, hetgeen eveneens het geval was bij goud en tin met resp. f 122.000 en f 15.873.000, terwijl het boschwezen f 184.000 meer opleverde. De tinverkoop bracht in deze periode f 973.000 meer op dan het evenredig deel der jaarraming.

4. Bedrijven.

havenwezen	meer	f 0.010	m/m
baggerdienst	"	" 0.226	"
Landsdrukkerij	"	" 0.110	"
P.T.T.-dienst	"	" 0.285	"
S.S. en Tr.	"	" 0.676	"
W. en E.	"	" 0.035	"

De ontvangsten bij havenwezen en W. en E. waren resp. f 172.000 en f 24.000 minder dan de gemiddelde maandraming, doch de overige bedrijven gaven in dat verband een gunstig beeld.

Bij den baggerdienst, die in dit jaar tot einde van verslagmaand f 1.313 m/m meer opbracht dan in de eerste 10 maanden van 1927, terwijl in dezelfde periode het evenredig deel der jaarraming met f 1.046 m/m werd overschreden, is de hogere opbrengst het gevolg van voor particulieren verricht opspuitwerk.

In de gunstige uitkomsten bij den P.T.T.-dienst werd bijgedragen door de

posterijen met	f 129.000
telegrafie	" 100.000
telefonie	" 63.000

terwijl aan andere ontvangsten f 6.869 minder werd ontvangen.

Gedurende de eerste 10 maanden van dit jaar werd door dien dienst in totaal f 1.688 m/m meer ontvangen dan in hetzelfde tijdvak van het vorig jaar en f 0.842 m/m meer dan het evenredig gedeelte der jaarraming.

De ontvangsten der S.S. en Tramwegen waren in verslagmaand belangrijk gunstiger dan in de gelijknamige maand van het vorig jaar wegens den lateren suikerafvoer in dit jaar, waardoor dit transport voor een groot deel eerst in verslagmaand plaats had.

De gemiddelde maand- en het evenredig gedeelte der jaarraming werden overeenkomstig de verwachting als gevolg van de toename van het goederenvervoer aanmerkelijk overschreden (resp. f 904.000 en f 3.235.000), terwijl het 10 maandsch tijdvak in dit jaar f 245.000 meer opbracht dan dezelfde periode in 1927.

AANTEKENINGEN.

De beteekenis van den rentestand voor het bedrijfsleven.

Op 15 Januari jl. heeft Dr. Benjamin M. Anderson, de bekende economist van de Chase National Bank, te New York een voordracht gehouden voor The Converters' Association over den invloed van de geldrente op het bedrijfsleven. Wij ontleenen aan deze voordracht het volgende:

Bij velen, aldus Dr. A., heerscht de meening, dat lage rente de activiteit van het bedrijfsleven prikkelt en dat deze wordt geremd door hooge rente. Deze opvatting gaat echter slechts in beperkte mate op. Veelal toch kan men waarnemen, hoe bij groote economische activiteit de rente hoog is, terwijl juist in tijden van malaise daling van de rente plaats vindt.

Voor transacties, welke op korten termijn worden afgewikkeld, zooals bij het nemen van handelscrediet of van vlottend crediet voor de industrie, is de hoogte van de rente voor de berekeningen van den credietnemer zeer dikwijls slechts een factor van ondergeschikte beteekenis. Hij zal zich laten leiden door den algemeenen toestand van de markt voor zijn artikel en zoo kan het zeer wel voorkomen, dat ten aanzien van de hier bedoelde zaken groote activiteit heerscht ook bij betrekkelijk hooge rente.

Daarentegen speelt de hoogte van de rente bij het aanleggen van werken, die een langen levensduur zullen hebben, een zeer groote rol. De periode van begin 1922 tot begin 1928 kenmerkte zich in de Vereenigde Staten door

een zeer lage geldrente en een groote uitbreiding van de bankcredieten, hetgeen ongetwijfeld het bedrijfsleven in verschillende richtingen heeft gestimuleerd. Hypothecaire obligaties voor den aanleg van groote werken waren vlot te plaatsen, en zulks tot aanzienlijke bedragen. Het plaatsen van vele buitenlandsche leeningen kwam in belangrijke mate aan den uitvoerhandel ten goede. Het kostte weinig moeite om de middelen te vinden tot financiering van op afbetaaling verkochte goederen. En ten slotte voerden stijgende grondprijzen en hooge effectenkoersen, beiden bevorderd door het gemakkelijke geld en de uitbreiding der bankcredieten, tot het maken van allerlei speculatieve winsten, waarvan de besteding weder een nieuwen stimulans voor het economisch leven vormde.

Wanneer wij nu mogen aannemen, dat de periode van zeer goedkoop geld en snelle uitbreiding van de bankcredieten thans tot een einde is gekomen, zoo spreekt het van zelf, dat zich op den duur in het economisch leven der Vereenigde Staten een zeker aanpassingsproces zal moeten afspeelen. Dr. Anderson meent intusschen, dat dit aanpassingsproces, onvermijdelijk als het zal zijn, toch een veel kalmer verloop zal hebben, dan men gewoonlijk aanneemt. Voor buitenlandsche rekening worden in Amerika als gevolg van het plaatsen van leeningen aldaar groote dollarsaldi aangehouden, welke gebezigd kunnen worden voor het koopen van goederen in Amerika. Vele groote maatschappijen hebben in Amerika door uitgifte van aandelen de beschikking gekregen over dusdanige fondsen, dat zij voorshands geen beroep op de kapitaalmarkt zullen behoeven te doen. Wel is er tegen het einde van 1928 eenige teruggang in het bouwbedrijf geweest, doch onrustbarend is dat nog allerminst. En tenslotte mag men aannemen, dat het bedrijfsleven in een situatie verkeert, waarin aanpassing aan nieuwe toestanden betrekkelijk gemakkelijk is; de in Amerika in de laatste jaren in het algemeen gevolgde politiek om met geringe voorraden te werken en om dus den opzet der zaken niet grooter te maken dan met de situatie van het oogenblik overeenkomt, is een omstandigheid, welke Dr. A. voor de te verwachte periode van aanpassing uiterst belangrijk acht en waarom hij deze zonder ongerustheid tegemoet ziet.

Administratie- en trustkantoren in Nederland.

Over de werkingssfeer van de administratie- en trustkantoren is in het algemeen, zoowel hier te lande zelf als in het buitenland weinig bekend. Voor een groot deel is deze onbekendheid waarschijnlijk toe te schrijven aan het feit, dat deze instellingen op een beperkt terrein werken en dat het kapitaal zich meestal in handen van bepaalde financiële groepen bevindt. Toch vervullen deze kantoren in het effectenverkeer een zeer belangrijke functie en het is daarom wel van belang kennis te nemen van de uitvoerige beschouwingen, die hierover in het jongste maandbericht van de Rotterdamsche Bankvereeniging zijn verschenen.

Het voornaamste doel van de administratiekantoren is het vergemakkelijken van het effectenverkeer, wat zij trachten te bereiken door het uitgeven van certificaten tegen aandelen of obligaties, wier handelbaarheid om bepaalde redenen is beperkt. Deze redenen kunnen bijv. zijn, dat de waarde van het effect te hoog is of dat het op naam luidt. Het certificaat ondervangt dan deze bezwaren, doordat het in elk willekeurig bedrag aan toonder kan worden uitgesteld. Aan den anderen kant is het ook mogelijk een aantal effecten met zeer geringe waarde door één certificaat te laten vertegenwoordigen. Verder kan de overdracht van een effect aan verschillende formaliteiten onderworpen zijn. Het uitgeven van certificaten, die gemakkelijk van eigenaar kunnen verwisselen, heft dit bezwaar op.

Zoo worden bijv. tegen de inschrijvingen op het grootboek der Nationale Schuld gemakkelijk overdraagbare certificaten uitgegeven. Verschillende Amerikaansche spoorwegwaarden, die op naam luiden, worden door certificaten vervangen, hetgeen hun handelbaarheid verhoogt. In zoo'n geval kan een certificaat ook meerdere aandelen vertegenwoordigen, vooral wanneer deze, zooals vaak in de Vereenigde Staten het geval is, in zeer geringe nominale bedragen luiden.

Omgekeerd komt het ook voor, dat er tegen één aandeel meerdere certificaten met een geringe nomi-

nale waarde worden uitgegeven. Dit is van zeer groot belang bij Amerikaansche fondsen, die in stukken van \$ 1.000 luiden en ver boven pari noteeren. Mede met het oog op een behoorlijke risicoverdeeling bieden dergelijke certificaten groote voordeelen aan den kleinen kapitalist.

Evenzoo kan een certificaat tegen verschillende waarde-papieren van één enkele onderneming worden uitgegeven, zooals bijv. het geval is bij de British Bemberg, waar één certificaat een obligatie van £ 100 en 50 aandelen vertegenwoordigt. Een zeer speciaal geval is verder het uitgeven van certificaten van dezelfde soort aandelen of obligaties van verschillende ondernemingen. Bij een dergelijk certificaat is de risico-verdeeling in één effect al heel sterk doorgevoerd. Op deze wijze worden op de Amsterdamse beurs Deutsche, Fransche en Italiaansche bankaandelen verhandeld. Zoo omvatten bijv. de certificaten van Deutsche banken ieder voor R.M. 1.000 aandelen van de Berliner Handels Gesellschaft, van de Darmstädter und National Bank, van de Deutsche Bank, van de Diskonto-Gesellschaft, verder R.M. 1040 van de Dresdner Bank en R.M. 960 van de Kommerz- und Privatbank.

Tevens komt het een enkele maal voor, dat een Hollandsch certificaat tegen buitenlandsche certificaten wordt uitgegeven, die op hun beurt weer buitenlandsche aandelen vertegenwoordigen. Een voorbeeld hiervan zijn de certificaten van de Snia Viscosa-aandelen.

Het bezit van certificaten brengt nog enkele voordeelen met zich mede. Het administratiekantoor, dat de aandelen houdt, zorgt voor het dividend en verplicht zich deze aan de houders der certificaten uit te betalen, die hierdoor het risico van dividendverjaaring ontloopen. Een ander voordeel is, dat het administratiekantoor voor de uitoefening van het claimrecht zorgt, wat bij buitenlandsche aandelen ongetwijfeld van beteekenis is.

Indexcijfers van groot- en kleinhandelsprijzen in Nederlandsch-Indië.

De maandstatistiek 1928 No. 10 van het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Weltevreden bevat o.m. het volgende:

Invoer. De serie van de invoerartikelen omvat 72 artikelen welke in vijf groepen zijn verdeeld.

Van de groep textiele goederen vertoonde het indexcijfer van de Prints (Batavia noteering), dat sedert 1927 geleidelijk gedaald is van 142 (gem. 1927) op 114 in September jl., een stijging van 8 punten in de maand October. Ook calico's stegen in prijs, waardoor het gemiddelde indexcijfer van deze groep met een punt steeg.

Van de groep levensmiddelen zijn slechts enkele artikelen Indexcijfers van 72 invoer- en 20 uitvoerartikelen in den groothandel te Batavia, Soerabaja en Semarang.

	Invoerartikelen.					Totaal	Uitvoerartikelen	Totaal groothandel
	Textielgoederen ¹⁾	Levensmiddelen ²⁾	Metalen ³⁾	Chemicaliën ⁴⁾	Diversen ⁵⁾			
1913.	100	100	100	100	100	100	100	100
1923.	207	163	174	170	169	180	150	173
1924.	213	164	167	160	168	178	155	173
1925.	208	161	160	150	165	172	146	166
1926.	185	157	151	153	169	165	137	159
October 1927.	175	148	145	146	172	169	128	152
November	173	148	144	146	169	158	128	151
December	173	147	142	145	163	156	127	150
Januari 1928.	172	150	140	145	158	155	130	150
Februari	172	149	140	145	158	155	129	149
Maart	172	147	140	145	157	154	132	149
April	173	149	140	144	157	155	133	150
Mei	174	146	140	144	164	156	132	151
Juni	174	146	140	144	163	155	129	150
Juli	173	147	140	143	165	156	126	150
Augustus	172	148	140	143	160	155	121	148
September	172	149	141	142	164	155	123	149
October	173	150	142	142	164	156	124	149

¹⁾ 20 art. ²⁾ 12 art. ³⁾ 12 art. ⁴⁾ 15 art. ⁵⁾ 13 art.

in prijs veranderd, waaronder o.m. Australische ham. Het indexcijfer van dit artikel steeg van 150 in September tot 165 in October jl. Het groepsindexcijfer steeg in October met een punt tot 150.

Van de groep metalen steeg rood blad-koper vrij belangrijk in prijs, nl. van /109.29 op /121.43 per 100 K.G. Iets vaster waren ook de prijzen van plaat-, profiel- en dakijzer. Het groepsindexcijfer kwam hierdoor van 141 in September op 142 in October.

De groepen „Chemicaliën en Verfstoffen” en „Diversen” geven gedurende October geen belangrijke prijsveranderingen te zien. De groepsindexcijfers bleven ongewijzigd.

Het totaal indexcijfer van de 72 invoerartikelen steeg met een punt in October tot 156.

Uitvoer. Het indexcijfer van de 20 exportartikelen gaf voor October ook een stijging te zien: sinds Augustus is het met 3 punten omhoog gegaan, nl. van 121 tot 124. Dit is voornamelijk een gevolg van de hogere prijzen voor koffie Robusta, mais en peper.

Gedurende October stegen bovendien de prijzen van tapioca, die sinds April een dalende lijn vertoonden en cacao waarvan sedert November 1924 niet zoo'n hooge gemiddelde maandprijz tot stand was gekomen.

Hiertegenover staan echter ook belangrijke prijsdalingen. Katjangolie, dat sinds April jl. omstreeks 55 gulden per 100 K.G. noteerde, daalde in Oct. tot /49.62, waardoor de prijzen weer op het niveau van 1927 zijn gekomen.

Ook de prijs van kapok daalde, kapokpitten echter stegen in prijs. Verder waren de prijzen van suiker, thee en koe-huiden iets lager.

Indexcijfers van kleinhandelsprijzen van verbruiksartikelen van in- en uitheemschen oorsprong te Batavia.

	In- heemsch ¹⁾	Uit- heemsch ¹⁾	Totaal	Voeding ²⁾
1913/14	100	100	100	100
1923 ..	194	173	183	182
1924 ..	182	158	170	170
1925 ..	169	152	160	159
1926 ..	169	148	159	156
November 1927 ..	162	148	155	152
December ..	160	149	155	153
Januari 1928 ..	160	149	154	154
Februari ..	159	149	154	154
Maart ..	162	148	154	154
April ..	160	150	155	154
Mei ..	160	150	155	154
Juni ..	155	148	152	150
Juli ..	160	147	154	152
Augustus ..	160	146	153	152
September ..	160	147	153	151
October ..	161	147	154	152
November ..	161	146	154	152

¹⁾ 20 artikelen. ²⁾ 35 artikelen.

Kleinhandelsprijzen. De serie indexcijfers van artikelen van in- en uitheemschen oorsprong is zoo samengesteld, dat de inheemsche en de uitheemsche groep geheel parallel zijn.

Het indexcijfer van de inheemsche artikelen over November bleef gelijk aan dat der vorige maand.

De invloed van de flinke seizoensstijging van de rijst-prijzen op het indexcijfer werd opgeheven door prijsdalingen van kippeneieren, karbouwenvleesch en suiker.

Het indexcijfer van de uitheemsche artikelen daalde met een punt tot 146, een gevolg v.n. van de lagere prijzen voor biscuit.

Het algemeen indexcijfer voor den kleinhandel bleef onveranderd op 154.

Passerprijzen. De gemiddelde passerprijzen van 119 passers op Java en Madoera van de Inlandsche landbouwgewassen geven geen groote schommelingen te zien. Padi- en berasprijzen loopten nog steeds op, in verband met het seizoen.

BOEKAANKONDIGING.

Strukturwandlungen der Deutschen Volkswirtschaft. Vorlesungen, gehalten in der Deutschen Vereinigung für staatswissenschaftliche Fortbildung. Im Namen des Vorstandes der Vereinigung herausgegeben von Dr. sc. pol. Bernhard Harms (o. Prof. a. d. Univ. Kiel). 2. vervollständigte Auflage. Berlin 1929 (Verlag von Reimar Hobbing). 2 banden (524 en 508 blz.).

In het economisch leven van vrijwel alle volkeren

doen zich in den loop der tijden structuurveranderingen voor, welke van bijzonder ingrijpenden aard kunnen zijn. De sociale verhoudingen verschuiven zich; sommige landen slagen erin om binnen de landsgrenzen eene eigen industrie te vestigen, daardoor tot meerdere onafhankelijkheid tegenover het buitenland te komen en dit laatste zelfs op eigen terrein te gaan bestrijden; andere landen worden daardoor weer gedwongen tot eene volledig nieuwe oriëntering van het eigen bedrijfsleven, tot het zoeken van nieuwe afzetgebieden voor oude producten of tot het maken van geheel nieuwe artikelen in de plaats van de oude. Voor allen, wier bedrijf bij deze veranderingen in de economische structuur gevaar loopt, stelt zich onafwijsbaar de eisch eener zoover mogelijk doorgevoerde rationalisatie, gebaseerd op een zoo groot mogelijke kennis van de economische verhoudingen in de verschillende landen.

Al zulke verschuivingen hebben zich voorgedaan door de eeuwen heen en het bestudeeren daarvan is op zichzelf niets nieuws. Maar door den oorlog is de behoefte aan vermeerdering van kennis over deze zaken wel bijzonder dringend geworden. De wijziging van allerlei verhoudingen in Europa, de toenemende industrialisatie van Azië en voor Duitschland en zijn vroegere tegenstanders vooral het reparatievraagstuk, dat alles maakt, dat wij in Europa op een dusdanige wijze de structuurveranderingen in het economisch leven aan den lijve ondervinden, dat het alleszins begrijpelijk kan worden geacht, dat het vraagstuk momenteel zeer intensief wordt bestudeerd.

Voor al de Engelsche en de Duitsche litteratuur geven van deze studie een aantal voorbeelden te zien en het hierboven genoemde verzamelwerk is er een van. Het werk, dat reeds zeer kort na de eerste uitgave in 1928 in tweeden druk is verschenen, is uitgegaan van de Vereinigung für staatswissenschaftliche Fortbildung, eene vereeniging, die zich de hogere ontwikkeling van staatsbeambten ten doel stelt en reeds van vóór den oorlog dateert. Prof. Harms, de bekende hoogleeraar uit Kiel, is een der steunpilaren van deze vereeniging en heeft de leiding bij de uitgave van dit boek gehad.

In dit verzamelwerk vindt men over vrijwel alle belangrijke onderwerpen, ten aanzien waarvan het economisch leven van Duitschland aan structuurverandering onderhevig is geweest, een of meer uitgewerkte voordrachten van der zake kundigen.

Wij kunnen hier op den inhoud uiteraard niet nader ingaan en hopen daarop in ander verband later nog wel eens terug te komen. Doch wanneer men weet, dat hoogleeraren in de economie als Aereboe, Eulenburg, Harms, Schumpeter en anderen hunne medewerking aan het werk hebben verleend naast practici, zooals de bekende bankier en geldtheoreticus Albert Hahn, en staatslieden, zooals Staatssecretaris Trendelenburg en den specialist op het stuk van het herstelvraagstuk, oud-Staatssecretaris Bergmann, dan behoeft het verder geen betoog, dat men hier te doen heeft met een belangrijke nieuwe uitgave, welke de aandacht verdient van allen, die belangstellen in het economisch leven van onze Oostelijke naburen.

S.

MAANDCIJFERS.

GIRO-OMZET BIJ DE NEDERLANDSCHE BANK.

	December 1928		December 1927	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Voor rekeninghouders	52.026	f 3.205.859.000	54.099	f 3.790.822.000
waarvan door de H.-bank plaatselijk	39.769	„ 2.849.117.000	41.621	„ 3.379.732.000
Ter voldoening van Rijksbelast.	1.956	„ 15.416.000	2.045	„ 13.770.000

POSTERIJEN, TELEGRAFIE EN TELEFONIE.

	Opbrengst	
	December 1928	December 1927
Posterijen.....	f 4.280.403,—	f 4.642.521,—
Telegrafie.....	„ 565.702,—	„ 558.291,—
Telefonie.....	„ 1.149.492,—	„ 1.112.164,—

POSTCHEQUE EN GIRODIENST.

(In duizenden guldens).

	November 1928		November 1927	
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag
Aantal rekeningen op ult ^o	138.042		128.524	
Bijgeschrijvingen	1.095.033	468.727	1.447.151	408.080
wegens:				
a. Stortingen.....	706.232	118.291	629.277	105.992
b. Overschrijvingen.				
1. van andere rek.	988.698	320.513	847.776	280.006
2. van Ned. Bank.	103	29.884	98	22.082
c. And. onderwerpen		39		
Afgeschrijvingen	1.104.212	465.871	973.619	411.016
wegens:				
a. Cheques.....	237.693	75.170	222.325	69.455
b. Overschrijvingen.				
1. op andere rek.	856.342	320.513	737.995	280.006
2. naar Ned. Bank.	1.038	70.134	949	61.511
c. And. onderwerpen	9.139	54	12.350	45
Gezamenlijk tegoed op ult ^o		90.465		86.176
Bedrag der belegging ¹⁾		70.103		69.188

1) Het bedrag, dat vroeger tegen vergoeding van rente aan de schatkist werd verstrekt, wordt tegenwoordig, voor zoover het nog niet voor vaste belegging is aangewend, tezamen met andere bedragen in rekening-courant met het Staatsbedrijf der posterijen en telegrafie begrepen en is daarom niet meer in het bedrag der belegging begrepen.

PRODUCTIE DER STEENKOLEN-, BRUINKOLEN- EN ZOUTMIJNEN.

(Gegevens verstrekt door den Hoofdingenieur der mijnen.)
I. Gezamenlijke Steenkolenmijnen.

	October 1928	Jan./Oct. 1928	Jan./Oct. 1927
Prod. Steenkolen in tonnen.	961.366	8.956.220	7.646.897
Kolenslik	20.033	187.686,4	128.630
Aantal normale werkdagen ..		27 ¹⁾	255

II. Bruinkolenmijn „Carisborg”.

	October 1928	Jan./Oct. 1928	Jan./Oct. 1927
Netto-productie in tonnen..	16.159	174.300	167.455,8
Aantal normale werkdagen	23	250	206

III. Zoutmijnen.

(Kon. Ned. Zoutindustrie te Boekelo.)

	October 1928	Jan./Oct. 1928	Jan./Oct. 1927
Afgeleverd:			
Geraff. zout.....(ton)	3.984	32.615	29.453,5
Industriezout.....(„)	21	495	540,5
Afvalzout.....(„)	135	1.638	1.368
Aantal normale werkdagen	27	258	256

Arbeiders.

Aantal.	Gezamenlijke Steenkolenmijnen	Bruinkolenmijn „Carisborg”	Zoutmijnen
1 November 1928.....	{ 9.823 ²⁾ 24.277 ³⁾	160	146
1 November 1927.....	{ 9.353 ²⁾ 24.865 ³⁾	164	135

1) Domaniale mijn 26 dagen.

2) bovengronds. 3) ondergronds.

OVERZICHT VAN DE INDISCHE MIDDELEN.

(In Guldens).

	October 1928	Sedert 1 Januari 1928	Overeenkomstige periode 1927
Belastingen.			
Pachten excl. pandhuizen.	7.440	64.385	87.443
Invoerr. incl. Landsgoed.	7.552.524	74.393.150	66.038.995
Uitvoerr. incl. Landsgoed.	1.327.885	11.468.991	12.227.230
Accijnzen	3.490.736	32.981.027	28.897.057
Andere ontv. I. U. en A...	26.513	255.966	213.480
Statistiekrecht	555.955	5.260.288	5.156.980
Personeele belasting	525.461	3.871.350	3.594.781
Inkomstenbelasting	4.858.100	39.728.755	38.452.990
Vennootschapsbelasting..	5.832.512	32.195.486	28.986.185
Oorlogswinstbelasting ..	773.729	22.714.986 ¹⁾	724.806
Opgeheven productebel. ¹⁾	8.426 ¹⁾	273.401 ¹⁾	2.853.560
Verponding	182.283	4.385.861	7.599.193
Recht van openb. verkoop.	95.953	1.852.387	1.999.565
Zegelrecht.....	583.833	11.723.418	12.183.651
Overschr. van vaste goed.	276.957	2.276.533	2.280.093
Recht v. succ. en overgang	40.520	348.063	239.262
Vergunning speeltafels ..	13.990	132.840	176.982
Slachtbelastingen	674.255	6.201.490	5.506.232
Bijzondere bel. buitengew.	24.241	199.175	166.844
Hoofdgeld	3.861	63.969	84.396
Landelijke inkomsten....	3.897.891	31.665.262	30.625.332
Belasting op loterijen....	3.128	618.008	414.440
Totaal....	30.739.341	282.127.989	241.352.815
Monopolies.			
Opium	3.675.909	35.884.042	33.491.611
Zout	1.551.054	15.978.217	15.491.803
Pandhuizen	1.440.185	18.144.930	19.757.821
Totaal....	6.667.148	70.007.189	68.741.235
Producten.			
Kina	2.739	483.003	559.910
Landscaoutchoucbedrijf ..	659.094	6.716.926	6.866.551
Boschwezen	1.835.123	16.771.682	16.588.162
Goud	148.093	1.377.617	1.499.248
Tin	4.598.055	45.327.197	61.200.375
Steenkolen	1.418.839	11.060.085	11.453.829
Aand. ijd. winst N.V., „Gem. Mijnb. Mij. Billiton”....	—	4.500.000	7.500.000
Totaal....	8.661.943	86.236.511	105.668.075
Bedrijven.			
Havenwezen	862.188	11.927.963	8.420.161
Baggerdienst	374.589	3.461.339	2.148.461
Landsdrukkerij	228.141	758.222	779.683
Post-, Telegr.- en Tel. dienst	2.694.060	25.180.633	23.492.382
Spoor- en Tramwegen....	7.592.033	70.117.143	67.667.383
Waterkracht en Electricit.	158.732	1.367.666	1.097.907
Totaal....	11.909.743	112.812.960	103.605.977
Allerlei middelen.			
Aandeel ijd. winst van de Javasche Bank.....	—	2.985.439	3.864.325
Afstand van grond	366.911	3.205.127	2.959.660
Mijnconcessies	196.123	4.097.867	4.189.548
Boeten en verbeurdverkl.	129.093	1.188.142	987.966
Leges en salarissen, ontvang. d. de griffiers v/d. versch. rechtscoll. ...	36.357	330.739	465.727
Heffing terzake van gesl. werkovereenkomsten ..	59.051	488.002	507.828
Opbr. Wees- en Boedelkam.	103.013	709.507	520.765
Kadaster	32.966	276.836	239.849
Afkoop heerdienst. B.G.	408.732	4.683.522	4.603.045
Schoolgelden	469.124	4.170.598	4.059.504
Ontv. groote ziekeninrichtingen en krankzinnigengestichten	68.239	632.687	590.383
Ijk van maten en gew...	31.708	397.728	327.080
Verk. en verh. van huizen	184.689	1.898.360	1.780.874
Ontv. waterleidingen	92.925	849.242	723.151
Bakengelden	293.714	2.488.736	2.035.860
Loodsgelden	248.602	2.287.787	1.967.290
Diversen	310.059	5.902.355	3.820.567
Totaal....	3.031.306	36.592.674	33.643.422
Totaal generaal....	61.009.481	587.777.329	553.011.524
1) Teruggegeven belastinggelden.			

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten in miljoenen Reichsmark.

Data	Goud	Daarvan bij buit- tent. circ. banken 1)	Devlezen als goud- dekking geldende	Andere wissels en cheques	Belee- ningen
23 Jan. 1929	2.729,2	85,6	163,5	1.548,4	40,7
15 " 1929	2.729,3	85,6	156,2	1.657,2	55,7
7 " 1929	2.729,3	85,6	157,4	2.101,1	54,2
31 Dec. 1928	2.729,3	85,6	155,3	2.627,4	176,1
22 " 1928	2.729,3	85,6	158,2	1.933,5	37,5
23 Jan. 1928	1.863,4	81,4	306,4	2.078,1	23,5
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec- ten	Diverse Activa ²⁾	Circu- latie	Rekg- Crt.	Diverse Passiva
23 Jan. 1929	93,3	440,8	3.809,3	783,1	184,2
15 " 1929	92,3	561,7	4.080,4	609,8	297,6
7 " 1929	92,3	562,5	4.484,2	618,3	299,6
31 Dec. 1928	92,3	530,0	4.930,1	816,1	298,2
22 " 1928	92,4	613,9	4.481,5	498,5	287,1
23 Jan. 1928	93,3	565,0	3.682,6	708,0	279,8
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,-	40,0

1) Onbelast. 2) W.o. Rentenbankscheine 23, 15, 7 Jan. '29, 31, 22, Dec., 23 Jan. '28, resp. 59; 43; 35; 7; 23; 45 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

Voornaamste posten in miljoenen Belgas.

Data 1928/29	Goud		Goud en zilver b. d. schatkist	Binnen- en buitenslandsche wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorsch. afd. Staat voor tinge- strokken maken	Circulatie	Rekg. Crt.	
	Munt en metaal	Te goed in wissels op het buitenl.						Schatkist	Partic.
24 Jan.	905	525	44	654	34	350	2.352	34	96
17 "	905	546	44	649	35	350	2.366	40	95
10 "	904	569	—	656	34	—	2.395	11	104
3 "	904	615	—	672	40	—	2.393	56	135
27 Dec.	903	566	—	682	42	—	2.322	21	211
26 Jan. 1)	741	475	44	559	28	394	2.056	17	139

1) 1928.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Goudvoorraad		Wettig betaal- middel, Zilver etc.	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes		In her- disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
9 Jan. '29	2.631,7	1.292,6	151,4	876,5	477,1
2 " '29	2.587,6	1.307,0	130,9	1.151,5	484,4
26 Dec. '28	2.584,2	1.254,6	104,6	1.167,6	489,3
19 " '28	2.615,0	1.345,1	108,8	946,7	453,1
12 " '28	2.627,0	1.250,0	118,9	1.028,4	494,3
5 " '28	2.617,6	1.223,2	119,5	1.012,2	477,8
11 Jan. '28	2.807,9	1.575,7	159,3	439,1	392,6

Data	Belegd in U.S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula- tie	Totaal Depo- sito's	Gestort Kapitaal	Goud- Dek- kings- perc. 1)	Algem. Dek- kings- perc. 2)
9 Jan. '29	239,2	1.745,3	2.452,2	146,8	62,7	66,3
2 " '29	244,0	1.829,4	2.563,7	147,0	58,9	61,9
26 Dec. '28	232,3	1.910,8	2.455,1	146,9	59,2	61,6
19 " '28	290,5	1.869,2	2.356,4	146,9	61,9	64,5
12 " '28	235,5	1.813,7	2.466,0	146,9	61,4	64,2
5 " '28	226,8	1.789,8	2.435,7	146,8	61,9	64,8
11 Jan. '28	545,3	1.679,6	2.517,4	132,6	66,9	70,7

1) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opelschbare schulden. F. R. Notes en netto deposito. 2) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET
FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Aantal banken	Dis- conto's en beleen.	Beleg- gingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo- sito's	Waarvan time deposits
2 Jan. '29	624	16.963	6.374	1.859	21.201	6.993
26 Dec. '28	626	16.395	6.462	1.776	20.464	6.942
19 " '28	628	16.345	6.473	1.709	20.553	6.922
12 " '28	629	16.279	6.368	1.783	20.458	6.905
5 " '28	630	16.367	6.380	1.729	20.486	6.906
4 Jan. '28	657	15.631	6.426	1.852	20.984	6.611

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 28 Januari 1929.

Van de internationale fondsenmarkten heeft die te New York in de achter ons liggende berichtsweek weer in het middelpunt der belangstelling gestaan. In de eerste plaats doordat nieuwe hoogtepunten voor sommige fondsen werden bereikt, vervolgens, doordat de voorschotten aan makelaars weer zijn toegenomen en voorts doordat verschillende nieuwe beleggingsmaatschappijen werden opgericht. Eén en ander heeft de aandacht er op gevestigd, dat het publiek op vrij groote schaal deel aan den beurshandel heeft genomen. Dit heeft eenige onrust veroorzaakt, zoodat later dan ook realisaties een daling van het algemeene koerspeil ten gevolge hebben gehad. Nochtans heeft deze geen groote vormen aangenomen. In verband met de omstandigheid, dat de inkrimping van het normale crediet bij de Federal Reserve Banks voortgang heeft gehad, geloofde men niet aan hogere rentetarieven, te minder, daar in de achter ons liggende periode ongeveer \$ 8 miljoen aan goud is ingevoerd. Door één en ander werd een stemming van vertrouwen in het leven geroepen, welke ook voor de verschillende aandelen een herstel ten gevolge heeft gehad.

Te Londen is de stemming ter beurze veel beter geweest dan een week geleden. Naar het schijnt, werden uit New York nogal omvangrijke kooporders ontvangen, terwijl voorts de bonus, uitgekeerd door de Imperial Tobacco Company, een goeden indruk heeft gemaakt. De vaste houding van „gilt-edged” fondsen heeft er op gewezen, dat belangrijke bedragen aan beschikbare middelen, welke belegd moeten worden, in de markt aanwezig zijn, hetgeen ook op de overige fondsen een gunstigen invloed heeft uitgeoefend. Opmerkelijk was het, dat de uitvoer van goud uit Engeland — voor het eerst in het nieuwe jaar — wel eenige uitwerking heeft gehad op den omvang van de omzettingen, doch geenszins op de stemming. Ter beurze van Londen werd dit opgevat als een bewijs van een gezonde technische positie.

Te Parijs is de tendens niet zoo onverdeeld gunstig geweest. Hausseposities werden geliquideerd, in verband met de nadering van de „report” datum tegen het einde van de maand. Bovendien werd de coulisse verontrust door de moeilijkheden van een firma. Desniettemin zijn geen groote reacties voorgekomen en tegen het slot is zelfs voor sommige fondsen, zooals Fransche Rente, Banque de France, Crédit Foncier de France, Suezkanaal, etc. een min of meer belangrijke verbetering ingetreden. Daarentegen hebben aandelen in steenkoolmijnen, electriciteitsondernemingen, enz. verliezen aangetoond.

Te Berlijn heeft de beurs enkele op- en neergaande bewegingen te zien gegeven. Teleurstelling omtrent het uitblijven van een verdere discontoverlaging, te zamen met geruchten omtrent oneenigheid in het ministerie betreffende de samenstelling van de begroeting, hebben tot heftige aanvallen op de beurs geleid, welke nu en dan den indruk van een georganiseerde baisse manoeuvre hebben gegeven. Een herstel is daarna ingetreden, waarbij aandelen Reichsbank ongeveer 8 pCt. konden stijgen. De koerswinsten konden weliswaar niet geheel worden behouden, doch de stemming is ten slotte toch iets beter gebleven.

Ten onzent was de tendens over het algemeen niet ongeanimeerd. In de afdeling voor beleggingsfondsen zijn de variaties, zooals gewoonlijk, zeer gering gebleven, doch bij de verschillende aandelensoorten zijn wel enkele opmerkelijke verschillen voorgekomen. 6 pCt. Ned. Werk. Schuld 1922: 103¹³/₁₆, 103¹⁵/₁₆; 4½ pCt. Ned. Werk. Schuld 1917: 101¹/₁₆, 100¹⁵/₁₆; 4½ pCt. Ned.-Indië 1926: 99⁹/₁₆, 99⁷/₁₆; 5 pCt. Brazilië 1913 £ 20—100: 75½, 75¾; 8 pCt. Sao Paulo 1921: 107½, 107¹⁵/₁₆.

In de eerste plaats was dit het geval voor industriële aandelen. De verdere uitbreiding van het margarine concern heeft aanleiding gegeven tot voortgezette aankopen, waarbij de certificaten Margarine Unie tot 400 pCt. naderden. Ook aandelen Calvé-Delft hebben zich hierbij aangesloten. Een „outsider” heeft zich deze week bij de opgaande beweging aangesloten, met name aandelen Hollandia Melkproducten. Ook voor kunstzijdesoorten is de stemming beter geworden, al viel tegen het einde eenige reactie op te merken. De loop der prijzen in Duitschland heeft de hoop doen ontstaan, dat belangrijke reducties vermeden zullen kunnen worden. Ook voor Philips is weer belangstelling gegroeid. Daarentegen moesten aandelen van Berkel's Patent ten slotte iets van hun koers prijsgeven. v. Berkel's Patent: 347½, 341; Centrale Suiker Mij.: 84¾, 79¾; Calvé-Delft: 155½, 157; Hollandia Melkproducten: 120, 147½; Hollandsche Kunstzijde Ind.: 193¾, 194; Internationale Viscose: 92¾, 94¾; Maekubee: 148, 156½; Margarine Unie: 378, 399¾; Ned. Kunstzijdefabriek: 398, 408; Philips

Gloeilampenfabriek: 910, 920 $\frac{1}{4}$; Ougrée Marihaye: 417, 425; Separator: 178 $\frac{1}{2}$, 178 $\frac{3}{4}$; Zweedsche Lucifer Mij.: 441 $\frac{3}{4}$, 437.

Grillige koersbewegingen hebben *mijnbouwaandeelen* te zien gegeven. Plotseling is een tamelijk belangrijke daling voor aandelen Algemeene Exploratie ingetreden — gevolg van geruchten omtrent een inkrimping van de petroleum-productie — hetgeen ook invloed op den koers van aandelen Boeton heeft uitgeoefend. Daarentegen ontstond eenige belangstelling voor aandelen Oost Borneo, waardoor een koerswinst voor deze aandelen kon worden behaald. Alg. Exploratie Mij.: 199 $\frac{1}{4}$, 193 $\frac{3}{4}$; Billiton 1e Rubriek: 635, 625; Boeton Mijnbouw Mij.: 300 $\frac{1}{2}$, 287 $\frac{1}{2}$; Müller & Co.'s Mijnbouw Mij.: 101 $\frac{1}{4}$, 101 $\frac{1}{16}$; Oost Borneo: 88, 104; Redjang Lebong: 145 $\frac{1}{4}$, 152 $\frac{1}{2}$; Singkep Tin Mij.: 349 $\frac{1}{2}$, 350 $\frac{1}{2}$.

De afdeling voor *petroleum-aandeelen* was onregelmatig. Na enkele opgaande bewegingen hebben aandelen Koninklijke hun koerspeil van de vorige week nagenoeg weer bereikt, waarbij de tendens niet opgewekt is gebleven. Voor aandelen Perlak is nagenoeg geen wijziging ingetreden. Daarentegen werden aandelen Peudawa in groote posten uit de markt genomen, in verband met geruchten, volgens welke op de terreinen dezer maatschappij petroleum zou zijn gevonden. Dordtsche Petr. Ind. Mij.: 367, 363; Gec. Holl. Petr.: 219, 218; Kon. Ned. Petr. Mij.: 385 $\frac{1}{4}$, 383 $\frac{1}{2}$; Perlak Petroleum: 208, 210; Peudawa: 43 $\frac{1}{4}$, 54 $\frac{1}{4}$; Marland Oil: 43 $\frac{1}{16}$, 40 $\frac{27}{32}$.

De *rubbermarkt* was kalm, doch over het algemeen bevoog zij zich in opgaande richting. De belangstelling van het publiek is echter niet groot geworden. Amsterdam Rubber: 276 $\frac{1}{4}$; Deli Batavia: 190 $\frac{1}{4}$, 192; Hessa Rubber: 374 $\frac{1}{2}$, 376; Indische Rubber: 315, 325; Java Caoutchouc: 162, 167; Kali Telepak: 279, 281 $\frac{1}{2}$; Kendeng Lemboc: 342, 352; Majanglanden: 301, 303; Ned.-Ind. Rubber & Koffie: 280, 283; Oost Java Rubber: 336, 345; R'dam Tapanoei: 121 $\frac{1}{2}$, 118 $\frac{1}{2}$; Serbadjadi: 233, 234; Sumatra Caoutchouc: 185 $\frac{1}{2}$, 192; Sumatra Rubber: 213, 219 $\frac{1}{4}$; Ver. Ind. Cultuur Oud: 162, 161 $\frac{1}{4}$; Intercontinental Rubber: 12 $\frac{11}{16}$.

Aandeelen in tabaksondernemingen hadden een eenigszins onregelmatig verloop. De algemeene tendens was tamelijk opgewekt, in overeenstemming met die voor rubberaandeelen. Certificaten „De Oostkust” hebben hiervan de vruchten kunnen trekken; ook aandelen Deli Maatschappij en sommige aandelen in Java ondernemingen waren opgewekt van toon. Daarentegen viel eenig aanbod op te merken voor aandelen Senembah en Deli Batavia. Arendsburg: 664 $\frac{1}{4}$, 665; Besoeki Tabak Mij.: 558 $\frac{1}{2}$, 563; Deli Batavia: 558 $\frac{1}{2}$, 549 $\frac{1}{2}$; Deli Mij.: 466, 469; Oostkust: 218 $\frac{1}{4}$, 220 $\frac{1}{4}$; Senembah: 529, 518 $\frac{1}{4}$.

De *suikermarkt* is vrijwel verwaarloosd gebleven. Op sommige dagen kon voor H.V.A. zelfs geen notering tot stand worden gebracht tot kort voor het sluitingsuur van de beurs. In verband hiermede zijn de fluctuaties gering gebleven. Cultuur Mij. der Vorstenlanden: 159 $\frac{1}{4}$, 160; H.V.A.: 681, 676 $\frac{3}{4}$; Javasche Cultuur Mij.: 396, 395; Maron: 248 $\frac{1}{2}$, 250; Moormann: 343, 350; Ned.-Ind. Suiker Unie: 259 $\frac{1}{2}$, 255; Poerworedjo: 96 $\frac{1}{2}$, 95 $\frac{3}{4}$; Sindanglaet: 409, 410; Suiker Cultuur Mij.: 257, 250 (ex div. ad 7 $\frac{1}{2}$ pCt.); Tjepper: 750, 755; Tjeweng Lestari: 209, 207; Tjoekir: 510 $\frac{1}{2}$, 515; Watoetoelis Poppoh: 733, 745.

Scheepvaart-aandeelen hebben evenmin groote aandacht getrokken, tenzij voor claims Nederlandsche Scheepvaart Unie, welke een scherpe daling te zien hebben gegeven. Nadat de emissie was gesloten, is een licht herstel ingetreden. Aandeelen Java-China-Japanlijn waren gevraagd.

Holland-Amerika Lijn: 83 $\frac{1}{2}$, 84 $\frac{1}{2}$; Java-China-Japan Lijn: 150; Kon. Ned. Stoomboot Mij.: 95; Ned. Scheepvaart Unie: 216 $\frac{1}{2}$, 216 $\frac{1}{4}$; Nievelt Goudriaan: 122, 117 $\frac{1}{4}$; Stoomvaart Mij. Nederland: 207, 205 $\frac{1}{4}$.

Bankaandeelen waren doorgaans vast, in het bijzonder voor Amsterdamsche Bank en Nederlandsche Handel Maatschappij. Amsterdamsche Bank: 189 $\frac{1}{4}$, 192; Holl. Bank voor Zuid-Amerika: 87 (ex afstemping aandelen), 86 $\frac{1}{4}$; Incasso Bank: 124 $\frac{1}{4}$; Javasche Bank: 315 $\frac{1}{4}$; Koloniale Bank: 247, 252 $\frac{1}{4}$; Ned.-Ind. Handelsbank: 169, 169 $\frac{1}{8}$; Ned. Handel Mij.: 179 $\frac{1}{4}$, 182 $\frac{1}{4}$; R'damsche Bankvereniging: 112 $\frac{1}{4}$, 111 $\frac{1}{4}$; Twentsche Bank: 139, 141.

De *Amerikaansche afdeling* was over het algemeen opgewekt. Vooral aandelen American Smelting & Refining hebben in een belangrijke verbetering blijk gegeven, vermoedelijk in verband met de splitsing van de aandeelen, welke onlangs plaats heeft gevonden. American Smelting & Refining Co.: 289 $\frac{1}{4}$, 345 $\frac{1}{2}$; Anaconda Copper: 252 $\frac{1}{2}$, 251 $\frac{1}{8}$; Studebaker: 91 $\frac{1}{8}$, 97 $\frac{1}{8}$; U. S. Leather: 33 $\frac{5}{8}$, 32 $\frac{1}{4}$; U. S. Steel Corp.: 184 $\frac{11}{16}$, 188 $\frac{3}{4}$; Atchison Topeca: 199 $\frac{1}{2}$, 198 $\frac{1}{2}$; Baltimore & Ohio: 123, 125; Erie: 69 $\frac{1}{2}$, 70 $\frac{1}{2}$; Missouri Kansas & Texas: 52 $\frac{1}{4}$, 51; St. Louis & San Francisco: 118, 118 $\frac{1}{4}$; Southern Pacific: 131 $\frac{1}{8}$, 132 $\frac{1}{8}$; Union Pacific: 217 $\frac{1}{4}$, 220; Wabash Railway: 75, 72 $\frac{5}{8}$.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

29 Januari 1929.

De verschepingen van tarwe waren in de vorige week groot. Uit Noord-Amerika werd iets minder verscheept en de verhooging van het totale cijfer der wereldverschepingen naar Europa was het gevolg van hoogere uitvoercijfers uit Argentinië en Australië. Het grootste gedeelte van den Australischen tarwe-uitvoer was deze week weder bestemd voor landen in het verre Oosten, maar ook naar Europa nemen de verschepingen toe. De stoomende voorraad heeft in de afgelopen week weder eene belangrijke vermeerdering ondergaan en is de grootste, welke sinds het begin van Mei onderweg geweest is naar Europa. Ook naar niet-Europeesche destinaties blijven de verschepingen zeer groot. Men mag veilig aannemen, dat verschepingen in de naaste toekomst van grooten omvang zullen blijven. In Canada zijn de aanvoeren in het binnenland eenigszins afgenomen ten gevolge van den strengen winter, welke het vervoer bemoeilijkt, en door de gesloten scheepvaart op de Canadeesche meren. Ook zijn de Oostelijke havens van Canada voor het meerendeel door ijs gesloten en moet het grootste gedeelte van de verschepingen plaats vinden over Atlantische havens in de Vereenigde Staten, en over ijsvrije havens aan de Westkust. In Argentinië bereiken groote toevoeren van tarwe de uitvoerhavens en niettegenstaande de verschepingen in de vorige week groot waren, is de zichtbare voorraad toegenomen. Van de Australische aanvoeren wordt op het oogenblik het grootste gedeelte verscheept naar landen in het verre Oosten, doch wanneer de vraag naar deze landen minder wordt, zullen de verschepingen naar Europa moeten toenemen. Het aanbod van tarwe op de wereldmarkt is ontegenzeggelijk zeer groot, doch van een drukkend aanbod is geen sprake. De Canadeesche tarwepool geeft daarin het voorbeeld en maakt gebruik van iedere gelegenheid, die wordt geboden om hare prijzen te verhoogen. De vraag naar tarwe in Europa is eveneens groot en het schijnt, dat deze groot genoeg is om op te nemen, hetgeen door de landen, welke een surplus hebben, wordt aangeboden. In de eerste helft der afgelopen week was de vraag voor tarwe

INDUSTRIEELLE DISCONTO MAATSCHAPPIJ

AMSTERDAM

LONDEN

BERLIJN

PARIJS

KOPENHAGEN

MAATSCHAPPELIJK KAPITAAL / 25.000.000.—

VOLGESTORT GEPLAATST EN RESERVES / 12.900.000.—

Financiering van den afzet van industrieele producten.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	20/26 Jan. 1929	Sedert 1 Jan. 1929	Overeenk. tijdvak 1928	20/26 Jan. 1929	Sedert 1 Jan. 1929	Overeenk. tijdvak 1928	1929	1928
Tarwe	44.613	108.171	119.046	2.694	6.695	3.800	112.866	122.846
Rogge	8.735	13.645	3.727	—	—	—	13.645	3.727
Boekweit	110	3.126	2.841	—	—	—	3.126	2.841
Maïs	27.395	78.900	64.429	15.716	21.786	11.721	100.686	76.150
Gerst	12.404	46.232	20.605	98	98	2.120	46.330	22.725
Haver	5.174	11.253	6.395	—	—	—	11.253	6.395
Lijnzaad	736	3.428	10.855	5.258	19.244	23.159	22.672	34.014
Lijnkoek	464	8.968	17.679	—	—	—	8.968	17.679
Tarwemeel	3.306	6.767	14.764	280	2.443	3.880	9.210	18.644
Andere meelsoorten	394	871	1.027	—	—	—	871	1.027

in Europa zeer levendig en werden groote contracten in de 3 hoofdsorten afgesloten. Daarna is echter de vraag minder levendig geworden, ten deele omdat koopers voldoende hadden gekocht om in hun directe behoefte te voorzien en gedeeltelijk omdat berichten uit Indië en uit Amerika aanleiding geven tot een iets gemakkelijker stemming op de tarwemarkt. Uit Indië namelijk werd in de tarwe verbouwde streken regen gemeld, waardoor de vooruitzichten op een goeden tarweoogst verbeterden. Wanneer deze goede vooruitzichten aanhouden zal daardoor de vraag naar Australische tarwe verminderen, waardoor het aanbod van die tarwesort in Europa zal vermeederen. Een andere oorzaak, waardoor de stemming voor tarwe kalmer werd, was gelegen in de berichten, welke uit de Vereenigde Staten kwamen over de te velde staande wintertarwe. Gebrek in verschillende streken aan een voldoende beschermende sneeuwlaag en in andere het voorkomen van ijsvorming ten gevolge van afwisselend vriezend en dooiend weder deden vreezen voor schade, welke aan de wintertarwe zou kunnen zijn toegebracht, terwijl de temperatuur weder sterk daalde. Over het algemeen blijkt men echter de meening toegedaan, dat niettegenstaande de groote koude geen ernstige schade was veroorzaakt. Volgens de laatste berichten waren de weersomstandigheden in de wintertarwe verbouwde staten nog ongunstig, doch ernstige klachten over daardoor veroorzaakte schade bleven uit. In den loop der afgelopen week is de laatste officieele schatting van den tarweoogst in Canada bekend geworden. Volgens deze schatting wordt nu de opbrengst van de tarwe in geheel Canada geraamd op 533.751.000 bushels, hetgeen de grootste oogst is, welke nog ooit in Canada is binnengehaald. Dit cijfer is 32.958.000 bushels grooter dan dat van de vorige officieele Canadeesche schatting en 54.571.000 bushels grooter dan de opbrengst in het vorige jaar, welke 479 miljoen bushels bedroeg. Het bekend worden van deze hooge schatting van den Canadeeschen tarweoogst heeft er ook toe bijgedragen, dat de stemming voor tarwe in de tweede helft der afgelopen week minder vast werd, niettegenstaande een hoog schattingscijfer kon worden verwacht, daar reeds van betrouwbare particuliere zijde schattingen van den Canadeeschen tarwe-oogst waren bekend gemaakt, welke zelfs nog hogere cijfers aantoonde. In Europa luiden de berichten uit de meeste landen over wintertarwe gunstig, hoewel in de Noordelijke landen lage temperaturen zijn voorgekomen. In Duitschland en Oostenrijk is het zeer koud geweest, doch de sneeuwbedekking was voldoende om de tarweplanten tegen vorst te beschermen. Ook in Frankrijk was het koud. Voor de landbouwers was de vorst welkom en hoewel in sommige districten de sneeuw verdwenen is, bevinden de uitgezaaide oogsten zich in een betere conditie dan in dezen tijd van het vorige jaar het geval was. Ook in Engeland is het koude weder van gunstigen invloed geweest. In Spanje wordt geklaagd over de droogte. Men meent zelfs, dat indien niet spoedig regen valt op niet meer dan een kleinen oogst gerekend kan worden. In Roemenië is na een periode van vorst met sneeuw zachter weder gekomen, waarna wederom strenge vorst zijn intrede deed. Daar de velden van sneeuw waren ontdaan, vreesde men dat daarvan schade het gevolg zou kunnen zijn. Sedert is echter weder in ruime mate sneeuw gevallen, zoodat nu weder voldoende bedekking tegen de vorst aanwezig is. De koersen te Chicago stegen eerst, waarna eene daling intrad. Zij sloten 1½ d.c. per 60 lbs. hooger dan een week geleden. Winnipeg was ruim ½ d.c. hooger. Te Buenos Aires en Rosario was het slot 15 a 20 cents per 100 KG. lager dan de vorige week.

De wereldverscheppingen van rogge waren weder niet groot en de omzetten bleven gering. Dat de zaken in rogge dit jaar klein blijven, blijkt wel uit de verscheppingscijfers van Noord-Amerika. Terwijl toch in dit jaar de verscheppingen vanaf het begin van het nu loopende seizoen tot aan

het einde der vorige week 1.832.000 quarters bedroegen, waren zij gedurende dezelfde periode van het vorige jaar 3.717.000 quarters. De groote oogst in Duitschland en de in vergelijking tot tarwe hooge prijzen voor rogge zijn voor het grootste gedeelte aansprakelijk voor de kleine omzetten. Hoewel in Argentinië nog geen officieele schatting van de opbrengst van rogge is bekend gemaakt, wordt van particuliere zijde gesproken van een opbrengst van ongeveer 1 miljoen quarters, welke bijna geheel voor uitvoer beschikbaar zou zijn. In Argentijnsche rogge komen geregeld zaken tot stand en men verwacht, dat de verscheppingen van dat land spoedig zullen toenemen. In Duitschland is op het oogenblik het aanbod van rogge gering, daar vele der binnenlandsche waterwegen door ijs gesloten zijn. Op 15 December werd de nog op de boerderijen aanwezige hoeveelheid rogge in Duitschland geschat op 9½ miljoen quarters tegen 9.2 miljoen quarters in het vorige jaar. Wat rogge betreft, zijn de vooruitzichten van den nieuwen oogst op het oogenblik gunstig, alleen wordt in sommige gedeelten van Duitschland de vrees gekoesterd, dat ten gevolge van de strenge koude eenige schade kan zijn ontstaan.

De verscheppingen van maïs uit Argentinië waren in de vorige week grooter dan in de daaraan voorafgaande, doch de vermeerdering van den uitvoer is grootendeels geschied ten koste van de nog in de uitvoerhavens aanwezige voorraden. Daar ook de verscheppingen van Noord-Amerika toenamen, waren de totale wereldverscheppingen grooter dan in de vorige week. De prijzen aan de termijnmarkt te Chicago hebben na de verhooging van de vorige weken op de meeste dagen weinig verandering ondergaan. Op het tegenwoordige niveau komen slechts zeer weinig exportzaken van Amerika naar Europa tot stand en zijn het in hoofdzaak tweedehandsch partijen, welke worden verkocht. Op de meeste dagen waren Amerikaansche afladers weder koopers van Mixed maïs en zijn verscheidene vroeger gesloten contracten naar Amerika terugverkocht. Toch werden ook eenige contracten afgesloten door Amerikaansche afladers ter verschepping in de eerstkomende maanden. De prijzen voor in de tweede hand aangeboden partijen zijn, mede ten gevolge van de Amerikaansche vraag, gestegen. Voor consumptie bestaat echter op het oogenblik weinig vraag voor maïs, welk gebrek aan vraag voor een groot gedeelte zijn oorzaak vindt in de vele ten gevolge van ijs voor de scheepvaart gesloten kanalen. De berichten over den nieuwen maïsoogst in Argentinië luiden over het algemeen ongunstig en er werd sterk geklaagd over de nadeelige gevolgen van droogte in de voornaamste maïsverbouwde gebieden van Argentinië. De koersen aan de termijnmarkt in Argentinië voor Mei-levering ondergingen dientengevolge eene vrij sterke verhooging. Sedert is echter regen gevallen, terwijl latere berichten goeden regenval melden in die gebieden, welke het meest daaraan behoefte hadden. Prijsverlaging is daarvan aan de Amerikaansche termijnmarkt het gevolg geweest. Afladers zijn geregeld aan de markt met nieuwen oogst Platamaïs, doch aangezien de prijzen hoog zijn, vinden daarin geen groote omzetten plaats. Ook Zuid-Afrikaansche maïs ter verschepping in den zomer wordt geregeld aangeboden en daarin komen eenige zaken tot stand, vooral naar Engeland. Van geregelde omzetten kan echter niet worden gesproken. De termijnmarkt te Chicago sloot ruim 1½ d.c. per 56 lbs. lager vergeleken bij een week geleden. Die te Buenos Aires en Rosario voor ouden oogst 25 en 20 cents per 100 KG. lager en voor nieuwen oogst 20 en 15 cents per 100 KG. lager.

In gerst waren de omzetten in de afgelopen week niet groot. Ook van dit artikel stagneert de consumptievraag; gedeeltelijk wegens de gesloten scheepvaart, doch ook omdat in het binnenland nog groote voorraden aanwezig moeten zijn. Het was niet altijd gemakkelijk voor binnenkomende en stoomende partijen koopers te vinden en de stemming was meerendeels gedrukt. Voor versche-

De prijzen van gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping zijn thans ongeveer 106/- a 109/- per cwt. en van dito Prime ongeveer 109/- a 112/-, terwijl zij van Rio type New-York 7. met beschrijving, prompte verscheping, bedragen 79/6 a 80/3.

Van Robusta op aflading van Nederlandsch-Indië zijn de prijzen in de eerste hand op het oogenblik:

Palembang Robusta, Februari-verscheping, 46½ ct.; Palembang Robusta, Maart-verscheping, 46 ct.; Benkoelen Robusta, Februari-verscheping, 47 ct.; Mandheling Robusta, Februari-verscheping, 48 ct.; W.I.B. f.a.q. Robusta, Februari-verscheping, 56 ct., alles per ½ KG., cif., uitgeleverd gewicht, netto contant.

De slot-noteringen te New-York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Maart	Mei	Sept.	Dec.
28 Jan.	\$ 16,45	\$ 15,74	\$ 14,22	\$ 13,62
21 "	" 16,30	" 15,60	" 14,20	" 13,82
14 "	" 15,68	" 14,85	" 13,90	" 13,54
7 "	" 15,22	" 14,41	" 13,38	" 13,05

Rotterdam, 29 Januari 1929.

THEE.

De Amsterdamsche veiling van den 24en dezer, die een aanbod te zien gaf van 12.700 kn. Ned.-Indische thee directe aanvoer, gaf een goed beeld van de stemming op de theemarkt in de afgelopen week.

De stemming ter veiling was onzeker en het prijsverloop onregelmatig en van 2 tot 8 cts. lager dan dat in veiling van 10 Januari. Het waren vooral de gruissoorteringen, die ditmaal de grootste nadeelige prijsverschillen te zien gaven.

De gemiddelde veilingprijs bedroeg 79 cts. per h. KG. „in entrepôt” en deze prijs is ruim 3 cts. lager dan die der vorige veiling.

Er viel goede vraag te constateeren van binnenlandsche zijde. Oorspronkelijk werden nog al veel partijen opgehouden, doch door verkoopen onmiddellijk na de veiling, bedroeg het totaal onverkochte deel slechts 1500 kn.

De volgende veiling is vastgesteld op 7 Februari en zal een aanbod te zien geven van 14.500 kn. Ned.-Indische thee. Amsterdam, 28 Januari 1929.

STEENKOLEN.

De betere vraag, die wij in ons laatste overzicht signaleerden, houdt aan. De prijzen zijn overal vaster en de beschikbare laadplaatsen zijn alle bezet, terwijl het hoogst bezwaarlijk is, gecharterde schepen, in welke dan ook, van de Engelsche exportcentra „gestemd” te krijgen. Er is een bepaalde aandrang naar kolen, zooals die in maanden niet waar te nemen is geweest. De prijzen hebben een neiging tot stijgen en het schijnt, dat bona fide verbruikers er ernstig over denken, hunne behoeften over het loopende jaar te gaan dekken.

De prijzen zijn:

Northumberland Ongezeefde	f 10,—
Durham Ongezeefde	" 10,70
Cardiff 2/3 large 1/3 smalls	" 12,40
Schotsche Gezeefde (Prime Lothians)	" 10,60
Yorkshire gewasschen Doubles	" 12,25
Westfaalsche Vetsfölder	" 13,75
" Vetsstukken	" 15,25
" Smeenoetjes	" 14,50
" Gasvlamsfölder	" 13,75
" Gietcokes	" 17,—
Hollandsche Eierbriketten	" 14,—

alles per ton van 1000 KG. franco station Rotterdam/Amsterdam.

Ongezeefde bunkercolen f.o.b. Rotterdam/Amsterdam f 10,15.

Markt zeer vast.

29 Januari 1929.

IJZER.

De continentale ruwijzermarkt is onveranderd vast, terwijl de Clevelandmarkt in de laatste week iets verbeterd is. Het West-Europeesch gieterij-ijzerkartel liet de exportprijzen ongewijzigd, behalve die voor Zwitserland en Italië.

Het O.S.P.M. (binnenland Frankrijk) verhoogde den prijs van P-houdend gieterij-ijzer met 25 frs. en wel voor den tijd van 5 maanden. De Fransche hematietprijzen werden door de hematietconventie met ingang van 10 Januari met 15 frs. verhoogd.

Het West-Europeesch gieterij-ijzerkartel werd tot eind 1930 verlengd.

De stemming op de staalmarkt is vast. Prijzen vertoonen in het algemeen een neiging tot stijgen.

VRACHTENMARKT.

Op de Noord Amerikaanse graanvrachtenmarkt was er betrekkelijk weinig vraag naar tonnage en als gevolg daarvan, zijn de vrachten, aan den lagen kant. Er is geen definitieve vraag voor latere positie, dan met begin Maart cancelling. Tegelijkertijd is er echter een schaarschte aan prompte booten en daardoor werd er voor een boot van 33.000 qtrs., 28 Januari/12 Februari de betrekkelijk hooge prijs van 15 cents betaald, basis zwaar graan van Boston, optie New York 15½ cents naar Antwerpen of Rotterdam, met de optie van een volle lading gerst tegen 1 cent extra. Voor Maart werd een groote boot bevracht Portland naar Rotterdam direct tegen 14 cents, doch het is sindsdien onmogelijk, deze afsluiting te herhalen. Van St. John (N.B.) werd een boot van middelmatige grootte bevracht naar de Middellandsche Zee (niet ten Oosten van West-Italië en uitgezonderd Spanje en Noord Afrika) op basis van 19 cents, Februari. Van de Golf van Mexico werd niets gedaan.

Door de positie van de Amerikaanse vrachtenmarkt, zakten de vrachtnoteeringen van West-Indië. Booten van 5000/6000 tons werden bevracht van Cuba naar U.K./Continent voor Februari en begin Maart, tegen 20/6, de belasting van 3 pCt. voor reeders rekening; voor handige tonnage van San Domingo, voor begin Februari laden, werd de betrekkelijk hooge prijs van 21/9 besteed.

De eenige afsluiting, welke van de Noord Pacific tot stand kwam, was een 7000 tonner per 2e helft Februari van Vancouver naar Griekenland op basis van 37/- één.

La Plata was verrassend vast. De hoogste vracht, die tot nu toe voor prompt betaald werd, is 27/3 d. voor een 7300 tonner van Santa Fé naar U.K./Continent, terwijl voor 1/15 Februari de goede prijs van 26/- werd besteed van Lorenzo naar dezelfde lshavens.

Voor lijnbootruimte hadden de bevrachters zeer weinig interesse en er kwamen slechts de twee volgende afsluitingen tot stand: 760 tons, Maart laden, naar Antwerpen, Rotterdam of Hamburg tegen 28/9 netto en 1000 tons, April aflading naar Genua tegen 27/6 netto.

Van Burmah is er op het oogenblik vraag naar tonnage voor volle ladingen. Er werd een 5500 tonner bevracht naar Antwerpen/Hamburg range tegen 28/9 per Februari.

De graanvrachtenmarkt van de Zwarte Zee blijft bepaald kalm; vrachtnoteering onveranderd op 13/6, basis Continent.

Van de Golf van Biskaye is er niet zeer veel vraag bij tamelijk groot aanbod. Afgesloten werd: Bilbao/Rotterdam 5/9, naar Cardiff 6/3 en Castro Alen/Rotterdam 6/3.

De Engelsche kolenvrachtenmarkt was lager gestemd, naar havens als Genua en Port Said werd er zelfs bevracht tegen prijzen, die 6 d. tot 1 sh. lager waren, dan verleden week. De positie van deze markt ziet er echter heel wat gezonder uit dan enkele weken geleden. Van Zuid-Wales kwamen de volgende afsluitingen tot stand: Nantes 5/3, Gibraltar 8/-, Genua 9/-, Port-Said 11/6, Diego Suarez 17/6, Bombay 15/-, Las Palmas 9/3, Pernambuco 12/-, Rio 11/9, Santos 11/10½, Buenos Aires 12/6 en Jamaica 7/6. Van de Oostkust werd o.m. gedaan: Kiel 6/-, Rensburg 4/1, Rouaan 4/3, Genua 9/9, Port-Said 12/3 en St. Vincent 9/1½ d.

RIJNVAART.

Week van 20 t/m. 26 Januari 1929.

De aanvoeren van zeezijde ondergingen geen wijziging. Scheepsruimte bleef bij weinig vraag overvloedig beschikbaar. De stemming bleef zeer gedrukt. Zeer veel schepen sleepten wegens gebrek aan emplooi ledig naar de Ruhr, om aldaar kolen te laden.

De ertsvrachten liepen verder terug.

Men betaalde:

naar de Ruhrhavens max. f 0,50/60 met ¼/½ lostijd en minimum f 0,40/50 oude loscondities;
naar Rheinhausen: max. f 0,60/70/77½/85 met ¼/½/¼ en 1/1 lostijd, min. f 0,40/50/57½/65 met ¼/½/¼ en 1/1 lostijd, nieuwe loscondities;
naar Walsum: f 0,50/60/70 met ½/¼ en 1/1 lostijd, nieuwe loscondities.

Naar den Bovenrijn resp. Mannheim was weinig vraag. De vracht voor diverse goederen werd in doorsnee genoteerd op basis van f 1,— per last over scheepsgroote.

De vracht voor exportkolen van Ruhrhavens naar Rotterdam bedroeg Mk. 1,10 incl. sleepen. Het sleeploon varieerde tusschen het 35 ct. en 40 ct. tarief.

De waterstand bleef langzaam vallend. Naar den Bovenrijn werd op ca. 2 meter en naar de Ruhrhavens op maximum 2,40 a 2,50 M. afgeladen.

In de Ruhrhavens nam de vraag naar scheepsruimte enorm toe. Den 21en Januari bedroeg de vracht voor exportkolen M. 1,30 per ton incl. sleepen om den 22en Jan. op Mk. 1,10 terug te loopen.